

บทที่ 3

ขั้นตอนการตรวจสอบพยานหลักฐานว่ารับฟังได้หรือไม่

ในหลักเกณฑ์ของการรับฟังพยานหลักฐาน ศาลจะต้องมีการพิจารณาและวินิจฉัยด้วยว่าพยานหลักฐานอย่างใดรับฟังได้ หรือไม่ได้ ในทุกระบบกฎหมายจึงต้องมีขั้นตอนของการตรวจสอบกลับกรองพยานหลักฐาน แต่จะมีการตรวจสอบอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับระบบวิธีพิจารณาของแต่ละประเทศว่ามีการกำหนดขั้นตอนของการตรวจสอบพยานหลักฐานไว้อย่างไร

3.1 ระบบการพิจารณาคดีในศาล

การค้นหาคำความจริงในคดีอาญา โดยทั่วไปจะมีหลักการค้นหาคำความจริงอยู่ 2 ระบบคือระบบไต่สวน กับ ระบบกล่าวหา ซึ่งศาลของประเทศต่างๆ ย่อมดำเนินตามกฎหมายในการค้นหาคำความจริงจากพยานหลักฐานตามระบบที่ประเทศของตนใช้อยู่¹ และย่อมจะแตกต่างกันไปสุดแล้วแต่จะเห็นว่าระบบใดมีความเหมาะสมเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายได้ดีที่สุด

3.1.1 ระบบไต่สวน

การค้นหาคำความจริงในระบบนี้ เป็นระบบที่ใช้อยู่ในกลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรป ซึ่งเป็นระบบที่วิลลอฟ์การค้นหาคำความจริงตามระบบนี้ แต่เดิมได้รับอิทธิพลมาจากการชำระคดีความของอาณาจักรโรมันและศาลทางศาสนาโรมันคาทอลิก โดยในศตวรรษที่ 12-13 ศาลศาสนาได้นำเอาระบบไต่สวน (inquisitorial system) ไปใช้ในการดำเนินคดีอาญาของประเทศต่างๆ ในยุโรปซึ่งมีแนวความคิดว่าผู้ที่ทำการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา เป็นผู้กระทำผิดต่อรัฐด้วย รัฐจึงมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินคดีอาญา เอากับผู้กระทำความผิดพร้อมทั้งจัดหาพยานมาลงโทษเองด้วย² ต่อมาการดำเนินคดีอาญาในแถบประเทศภาคพื้นยุโรปจึงเป็นรูปแบบ

¹ ชวลิต โสภณวัต, "กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริงหรือ", คณา ปีที่ 28 เล่ม 6 (2524), หน้า 36.

² สุรศักดิ์ ตริรัตน์ตระกูล, "การชี้ตัวผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 7.

ของการดำเนินคดีโดยรัฐ คือเห็นว่าการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองเป็นหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นรัฐจึงมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงที่จะดำเนินการกับผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นการใช้หลักตรวจสอบ (examination principle) การพิจารณาคดีตามระบบนี้จึงไม่ใช่ลักษณะของการต่อสู้ระหว่างคู่ความในคดี แต่เป็นระบบที่ใช้วิธีซักพอกหาข้อเท็จจริงในคดีที่เกิดขึ้น* องค์การทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีการร่วมมือกันในการค้นหาข้อเท็จจริงอย่างจริงจัง ศาลหรือผู้พิพากษาจะเป็นผู้รับผิดชอบในการค้นหาข้อเท็จจริงจากการสืบพยานหลักฐาน และข้อเท็จจริงของการกระทำผิด โดยไม่ปล่อยให้เป็นที่บทบาทหน้าที่ของพนักงานอัยการและทนายจำเลยเท่านั้น ศาลจะเป็นผู้ดำเนินการค้นหาข้อเท็จจริง (active) ด้วยตนเองกำหนดประเด็นในคดี ในฐานะเป็นผู้ดำเนินการพิจารณาสืบพยาน เป็นผู้ควบคุมการดำเนินคดีทุกขั้นตอนและอยู่ในฐานะที่สามารถให้ความคุ้มครองแก่สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาได้³ โดยตรง การค้นหาข้อเท็จจริงในระบบกฎหมายนี้จึงไม่มีรูปแบบวิธีพิจารณาความเหมือนดังเช่น ของประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ⁴ กล่าวคือไม่มีหลักเกณฑ์ในเรื่องพยานหลักฐานที่หลวมหลวม และการค้นหาความจริงก็ไม่จำกัดอยู่แต่เพียงพยานหลักฐานเท่าที่คู่ความนำมาสู่ศาล ศาลสามารถค้นหาความจริงต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ คือศาลมีหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่คู่ความนำมาเสนอต่อศาลหรือ ศาลเห็นสมควรเรียกมาสืบเอง โดยพยานหลักฐานจะถูกเสนอเข้ามาสู่คดีในฐานะที่เป็นพยานศาล⁵ และไม่มีบทกฎหมายวางระเบียบการสืบพยาน หรือ ไม่มีบท

* บางครั้งเรียกว่าทฤษฎีการค้นหาความจริง ดู หุศุด แสงอุทัย เอกสารประกอบในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 4-5/2525 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, หน้า 3.

³ John H. Langbein, Comparative Criminal Procedure: Germany. (St. Paul Minnesota: West Publishing Co., 1977), p.1.

⁴ ไมตรี วงศ์จรศิลป์, "ข้อจำกัดการค้นหาข้อเท็จจริงของทนายจำเลยในคดีอาญา," (วิทยานพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 15.

⁵ Micle Zander, "Case and Materials on the English legal System", (London: World University Weidenfield and Nicolson), p 241.

ตัดพยาน (Exclusionary Rule) โดยเคร่งครัดว่าพยานประเภทนี้รับฟังได้หรือไม่ได้ ดังนั้น ศาลมักจะรับพยานหลักฐานทุกชิ้นเข้าสู่สำนวนความ และจะไปพิจารณาละเอียดตอนซึ่งน้ำหนัก พยานหลักฐานว่าพยานนั้นใดควรมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด ศาลจึงมีอำนาจใช้ดุลยพินิจ ได้กว้างขวางและยืดหยุ่นได้มาก^๕

เนื่องจากระบบนี้ บทบาทสำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาค้นหาความจริง คือ ผู้พิพากษาหรือศาลเท่านั้น ดังนั้นระบบนี้จะได้ผลหรือค้นหาความจริงได้ถูกต้องก็ต่อเมื่อผู้พิพากษานั้น กระทำการได้ส่วนด้วยความระมัดระวัง ไม่ลำเอียง ต้องดำรงตนในฐานะที่เป็นปฏิปักษ์และเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งลักษณะเช่นนี้ได้รับการวิจารณ์ว่า เป็นทฤษฎีบริสุทธิ์หรือเป็นอุดมคติ ผลจะเป็นจริงไปได้ยาก เพราะผู้ไต่สวนมักไม่สามารถหลีกเลี่ยงอคติ จากการแสวงหาความจริงได้^๖

3.1.2 ระบบกล่าวหา

ระบบการพิจารณาคดีแบบกล่าวหา (adversary system) เดิมมีรูปแบบ วิธีการโดยใช้การพิสูจน์ต่อสู้ด้วยอาวุธ (trial by combat) การดำเนิน ลุยไฟ (trial by ordeal) หรือด้วยการบวงสรวงต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้พระเจ้าเป็นผู้หยั่งความแพ้ชนะ (judgment of god)^๗ ซึ่ง จะผิดหรือบริสุทธิ์ก็แล้วแต่พระเจ้า และยึดถือเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาเป็นเครื่องหยั่งความแพ้ชนะ เป็นการพิจารณาโดยพิสูจน์ตัว^๘ ต่อมาเปลี่ยนเป็นอาศัยพยานหลักฐาน^๙ ในการจัดการกับข้อขัดแย้ง แทนการใช้กำลังแกัดกันเอง ตามอำเภอใจ

^๕ เข็มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2529), หน้า 2.

^๖ แจน สแตนแปน, "บทเรียนจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของทวีปยุโรป", แปลโดย ประชาน วัฒนวานิชย์, วารสารนิติศาสตร์ฉบับชดเชย (2517-2519), (สิงหาคม 2519), หน้า 147-148.

^๗ ชานินทร์ กรัยวิเชียร, "ศาลกับพยานบุคคล", วารสารกฎหมายจุฬา ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2520), หน้า 2.

^๘ Theodor F.T. Plucknett, A Concise History of The Common Law, 5th edition. (London: Butterworths, 1956), pp.114-118.

^๙ ชานินทร์ กรัยวิเชียร, "ศาลกับพยานบุคคล", หน้า 2

ปัจจุบันการค้นหาความจริง ในระบบกล่าวหาเป็นของระบบคอมมอนลอว์ ที่ใช้อยู่ใน ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ การดำเนินคดีในระบบนี้ อยู่ภายใต้แนวความคิดที่ว่าการดำเนินคดีเป็นการต่อสู้ของบุคคล 2 ฝ่าย จึงมีรูปแบบการดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นการต่อสู้ ระหว่างคู่ความทำนองเดียวกับคดีแพ่ง การพิจารณาคดีอาญาในระบบนี้ ประกอบด้วยองค์กร 3 ฝ่าย คือศาล (trial judge) ซึ่งจะเป็นผู้รักษากฎเกณฑ์ในการพิจารณาคดี เพื่อให้เกิดความสมดุลย์ ระหว่างประโยชน์ของรัฐและสิทธิเสรีภาพของเอกชน¹¹ พนักงานอัยการ (prosecutor) และทนายจำเลย (defense attorney) ระบบการพิจารณาคดี มีรากฐานมาจากการดำเนินคดีโดยประชาชน (popular prosecution) จึงเท่ากับเป็นกรณีที่เอกชนคนหนึ่งฟ้องเอกชนอีกคนหนึ่งที่มีฐานะเท่าเทียมกันจึงมีลักษณะการต่อสู้กันระหว่าง โจทก์ จำเลย ส่วนศาลวางตนเป็นกลาง วางเฉย (passive) ทำให้โจทก์ผู้ฟ้องคดีต่อศาล มีหน้าที่นำสืบ (burden of proof) ให้ศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด จึงมีการต่อสู้คดีอย่างเคร่งครัดและใช้วิธีการค้นหาความจริงโดยการถามค้าน (cross-examination)¹² เป็นหลักและศาลจะตัดสินใจไปตามพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบ ศาลแทบไม่มีหน้าที่ถามพยานบุคคลที่อยู่ต่อหน้าจำเลย คือจะถามเฉพาะเมื่อคำตอบของพยานที่ตอบโจทก์หรือจำเลย ไม่เป็นที่ชัดเจนหรือไม่เป็นที่เข้าใจ ศาลจะไม่ถามเพื่อค้นหาความจริงจากพยานบุคคล ที่มาให้การอยู่ต่อหน้าศาลมากไปกว่านั้น¹³ เพียงแต่จะควบคุมการนำเสนอพยานหลักฐานของคู่ความ ตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพยานหลักฐาน การนำเสนอพยานหลักฐานในคดี จะถือว่าคู่ความทราบอยู่ก่อนแล้ว เนื่องจากมีกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัว (rigorously institutionalized) มีการสืบพยานที่เคร่งครัดมาก มีบทตัดพยาน (Exclusionary Rule) ที่เด็ดขาด ศาลจะไม่แสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม เหตุผลก็เนื่องจากความจำเป็นของการวางกติกา ในการต่อสู้ระหว่างคู่ความมิให้เกิดความ ได้เปรียบ

¹¹ Paul B. Weston, and Kenneth M. Wells, Law Enforcement and Criminal Justice :An Introduction.(California: Goodyear Publishing Company, Inc., 1972), p.161-179.

¹² คณิต ฌ นคร, "วิธีพิจารณาคดีอาญาของไทยหลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน", วารสารนิติศาสตร์ ฉบับที่ 3 ปีที่ 15 (กันยายน 2528), หน้า 1-2.

¹³ Cohn, E.J. Manual of German Law. Vol.II (London: Oceana Publications, Inc., 1971), p.174.

เสียเปรียบกันประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็เพราะในประเทศระบบคอมมอนลอว์ ใช้ระบบ การพิจารณาคดีที่มีลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นผู้ชี้ขาดข้อเท็จจริง ดังนั้นการค้นหาความจริง ตามระบบคอมมอนลอว์ จึงปล่อยให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานมาสืบกันเอง เมื่อถึงขั้นสุดท้าย ผู้พิพากษาเป็นผู้ตัดสินให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะคดี ตามพยานหลักฐานที่มีการนำมาพิสูจน์ได้

โดยสาระสำคัญความแตกต่างที่ชัดเจนของทั้งสองระบบ เมื่อเปรียบเทียบกับระบบวิธี พิเคราะห์ของประเทศไทยแล้ว ทางปฏิบัติในการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมวิธีค้นหาความจริงโดย มีคู่ความ ศาลต้องวางตนเป็นกลางหน้าที่นำสืบพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์การกระทำผิดตามข้อ กล่าวหาตกอยู่แก่โจทก์ ส่วนจำเลยอาจให้การปฏิเสธโดยไม่นำสืบพยานหลักฐานใด หรือนำสืบ พยานหลักฐานทางฝ่ายตนโต้แย้งข้อกล่าวหาโจทก์ การพิจารณาว่ามีการกระทำผิดจริง และ จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นหรือไม่ เป็นเรื่องที่ศาลจะเป็นผู้พิจารณาจากพยานหลักฐานของ โจทก์ว่าชัดเจนน่าเชื่อถือหรือมีน้ำหนักเพียงพอเป็นสำคัญ¹⁴ ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความ ผิดจริง จึงสั่งลงโทษ ถ้าเห็นว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดหรือ พยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบ ไม่อาจยืนยันการกระทำความผิดของจำเลยได้อย่างชัดเจนก็ต้องพิพากษายกฟ้อง

อย่างไรก็ตาม กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติให้อำนาจแก่ศาล ในการค้น หาข้อเท็จจริงนอกเหนือจากที่คู่ความนำสืบได้ในกรณีต่างๆดังนี้¹⁵

- 1) เรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมา เพื่อประกอบการวินิจฉัยภายหลัง จากที่โจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 175
- 2) ในระหว่างการพิจารณา ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติมได้เอง หรือเมื่อคู่ความ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228
- 3) ในระหว่างพิจารณา เมื่อเห็นสมควร ศาลมีอำนาจถามโจทก์จำเลยหรือพยานคน ใดก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 235

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 899/2487 และดู ประพนธ์ ศาตะมาน "การชั่งน้ำหนักพยาน หลักฐาน", บทบัญญัติ เล่มที่ 26 ตอนที่ 4, (2512), หน้า 867. และ มาโนช จรมาศ, "การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน", บทบัญญัติ เล่มที่ 33 ตอนที่ 2 (2519), หน้า 196.

¹⁵ อุดม รัฐอมฤต, "ผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายต่อการกำหนดหน้าที่นำสืบใน คดีอาญา", วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 (มิถุนายน 2538), หน้า 307.

3.2 การตรวจสอบก่อนการพิจารณาคดีโดยศาล

การตรวจสอบพยานหลักฐานในขั้นตอนนี้ เป็นการตรวจสอบในขั้นก่อนเริ่มการพิจารณาคดีของศาล โดยมีระบบการตรวจสอบเพื่อพิจารณากลับกรองพยานหลักฐานในเบื้องต้นว่า เพียงพอที่จะนำคดีนั้น ๆ เข้าสู่ขั้นตอนในการพิจารณาคดีต่อไปได้หรือไม่ หรือจะเป็นการเข้าสู่การพิจารณาของศาลในรูปแบบใด ซึ่งจะเป็นไปตามความหนักเบาของข้อหา ในการตรวจสอบกลับกรองก่อนการพิจารณาคดีโดยศาลนี้ ก็จะมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน ซึ่งก็จะแตกต่างกันไปตามแต่ระบบของประเทศตน โดยจะพิจารณาตามลำดับของขั้นตอนต่างๆก่อนการพิจารณาว่ามีขั้นตอนอย่างไร

3.2.1 การไต่สวนมูลฟ้อง

ในขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้อง เป็นกระบวนการตรวจสอบพยานหลักฐาน ในระดับหนึ่ง เพียงเพื่อวินิจฉัยถึงความมีมูลของคดี (probable cause) เป็นกระบวนการของศาลหลังจากโจทก์นำคดีขึ้นสู่ศาล โดยศาลจะทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อนที่ศาลจะยอมให้โจทก์ได้ดำเนินคดีต่อไปในขั้นพิจารณาเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลย โดยทั่วไปในระบบของประเทศที่มีการเริ่มคดีโดยการไต่สวนมูลฟ้องนั้นก็มีความแตกต่างกันไป

การไต่สวนมูลฟ้องในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ถึงแม้การดำเนินคดีอาญาในทุกคดีจะได้ผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแล้วแต่ก็จะต้องมีการตรวจสอบกลับกรองพยานหลักฐานในขั้นต้นของการไต่สวนมูลฟ้องต่อไป ซึ่งความมุ่งหมายส่วนใหญ่ของการไต่สวนมูลฟ้องก็คงเพื่อป้องกันมิให้จำเลยต้องขึ้นศาลเพื่อพิจารณาคดีในเมื่อไม่มีเหตุอันสมควร ที่จะเชื่อได้ว่าเขาได้ทำผิดตามข้อกล่าวหาของอัยการ หรือไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะเอาตัวผู้ถูกจับขึ้นศาลได้ ในขั้นไต่สวนมูลฟ้องย่อมสามารถป้องกันมิให้การกล่าวหา ซึ่งไม่มีเหตุผลเพียงพอขั้นไปถึงขั้นพิจารณาของศาลได้ ดังนั้นการไต่สวนมูลฟ้องนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อจะให้ศาลได้กลับกรองมูลคดีว่า มีเหตุอันควรน่าเชื่อถือ (probable cause) หรือไม่ว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง และผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนี้¹⁶ โดยอยู่ในความรับผิดชอบของศาล magistrate หรือ

¹⁶ Schmallerger, Fank Ph.D., criminal Justice Today: An Introductory Text for the Twenty-First Century. (Englewood Cliffs, Newjersey, Prentice Hall, 1991), p.24.

grand jury ที่จะวินิจฉัยเหตุเหล่านี้ นอกจากนั้นยังเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจของตำรวจ พนักงานอัยการ และการกล่าวหาที่ไม่มีมูล

ในการไต่สวนมูลฟ้องในประเทศสหรัฐอเมริกา มี 2 ประเภท คือ

(1) การไต่สวนมูลฟ้องของศาล magistrate เรียกว่า preliminary hearing¹⁷ เป็นกรณีที่พนักงานอัยการเป็นผู้ทำคำฟ้องที่เรียกว่า information ซึ่งมีสถานะเสมือนเป็น indictment ของมลรัฐที่ใช้ระบบการไต่สวนแบบ grand jury

(2) การไต่สวนมูลฟ้องโดย grand jury¹⁸ เป็นกรณีที่ grand jury เป็นผู้กล่าวหาจำเลย โดยทำคำฟ้องที่เรียกว่า indictment ซึ่งโดยหลักแล้วจะต้องได้รับการไต่สวนมูลฟ้องครั้งแรกโดย magistrate ก่อน แล้วจึงได้รับการไต่สวนอีกครั้ง โดย grand jury แต่ในบางมลรัฐก็ให้ grand jury เป็นผู้ไต่สวนเลยทีเดียว ซึ่งแตกต่างจากประเทศอังกฤษที่มีศาล magistrate อย่างเดียว

การไต่สวนมูลฟ้องโดยศาล magistrate เป็นการคุ้มครองประโยชน์ของจำเลย โดยโจทก์ต้องแสดงพยานหลักฐานให้พอเพียงที่จะให้ศาลพอใจว่า คดีมีเหตุเป็นไปได้ที่จะเชื่อว่ามี การกระทำความผิดและจำเลยเป็นผู้กระทำ¹⁹ และมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาไม่ให้ถูกควบคุมตัวไว้โดยไม่จำเป็นตาม Federal Rules of Criminal Procedure Rule 5(e) จะต้องมีการไต่สวนเบื้องต้นภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวครั้งแรกหรือ 20 วัน ในกรณีที่ เขาได้รับการประกันตัวไป อย่างไรก็ตามศาลมีอำนาจเลื่อนการไต่สวนไปได้ 1 ครั้งหรือมากกว่านั้นเมื่อมีสถานการณ์พิเศษเกิดขึ้น และการเลื่อนไปนั้นไม่ทำให้เสื่อมเสียแก่ความยุติธรรม²⁰

¹⁷ Federal Rules of Criminal Procedure, Rule 7 (a).

¹⁸ Federal Rules of Criminal Procedure, Rule 6 และ the Fifth Amendment ของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา.

¹⁹ American Bar Foundation, Criminal Justice in the United State, 1967, p.10.

²⁰ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน", คณา เล่มที่ 5 ปีที่ 40 (กันยายน-ตุลาคม 2536), หน้า 109.

การไต่สวนเบื้องต้น พนักงานอัยการจะต้องแสดงพยานหลักฐานเพื่อให้ศาลเห็นว่าคดีมีมูลว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด จำเลยมีสิทธิที่จะถามค้านพยานโจทก์ และมีสิทธินำเสนอพยานของตนหักล้าง* แต่ศาลต้องเตือนจำเลยให้ทราบก่อนว่าสิ่งที่จำเลยกระทำในชั้นไต่สวนมูลฟ้องจะถูกนำไปพิจารณาในชั้นศาลตัดสินด้วย²¹ และจำเลยมีสิทธิมีทนายแก้ต่างในชั้นนี้ได้ ถ้าหากจำเลยเป็นคนยากจนศาลจะตั้งทนายให้²² และทนายจะนำพยานหลักฐานมาสืบก็ได้ ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือ พยานฝ่ายเจ้าพนักงาน อาจถูกซักค้านได้และ ศาลย่อมวินิจฉัยถึงข้อบกพร่องของพยานทางเจ้าพนักงานซึ่งปรากฏขึ้นมาต่อหน้าจำเลยได้ และในบางศาลทนายสามารถนำระบบ Exclusionary Rule** มาใช้ในการไต่สวนมูลฟ้องเพื่อขอให้ศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยขัดต่อรัฐธรรมนูญ²³ เมื่อศาลเห็นว่าคดีมีมูลย่อมเป็นผลให้พนักงานอัยการมีสิทธิฟ้องคดีในรูปของ information ทั้งนี้ ในทางตรงกันข้ามถ้าศาล magistrate ที่ทำการไต่สวนเบื้องต้นเห็นว่าพยานหลักฐานของอัยการ โจทก์ไม่มีมูลก็จะสั่งปล่อยผู้ต้องหา²⁴ แต่อาจสามารถฟ้องผู้ต้องหาได้ใหม่ หากโจทก์ค้นพบพยานหลักฐานเพิ่มเติม การฟ้องใหม่นี้ไม่ถือเป็นการ

* แต่มีน้อยคดีมากที่จำเลยจะรับเสนอพยานหลักฐานของตนหักล้าง

²¹ Stuart S. Nagel, The Rights of The Accused, in law and action, Beverly Hill. (London:Sage Publication, 1972), p.125.

²² Hazel B.Kerper, Introduction to the Criminal Justice System, 2d ed. (St.Paul,minnesota:West Publishing Co.,1979), p.287.

** Exclusionary Rule เป็นหลักการไม่ยอมรับฟังพยานวัตถุหรือพยานเอกสารซึ่งได้มาโดยการ จับ การค้น หรือการยึด ที่มีข้อขัดแย้งกฎหมายเป็นลักษณะเฉพาะของกฎหมายอเมริกัน กล่าวคือ ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาสร้างหลักนี้ขึ้นโดยอ้างอิงกฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อคุ้มครองและ ประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน จากการปฏิบัติหน้าที่โดยมีข้อขัดแย้งกฎหมายของเจ้าพนักงาน

²³ Hazel B.Kerper, op.cit., footnote 21, p.287.

²⁴ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา" (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน", หน้า 109.

ฟ้องซ้ำ (double jeopardy) เพราะคดียังไม่ได้เข้าสู่การพิจารณา²⁵

การไต่สวนเบื้องต้นนี้ ไม่ได้เป็นบทบังคับ และคดีอาญาจำนวนไม่น้อยยังไม่มี การไต่สวนเบื้องต้นทั้งนี้มาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ ประการแรกถ้าผู้ต้องหาสละสิทธิที่จะได้รับการไต่สวนเบื้องต้น โดยเฉพาะผู้ต้องหาที่มีการประกันตัวไป ส่วนใหญ่จะสละสิทธินี้ ประการที่สองถ้าคดีนั้นได้มีคำสั่งฟ้องของคณะลูกขุนใหญ่ (grand jury indictment) คดีจำนวนไม่น้อยได้มีการสืบสวน สอบสวนหาพยานหลักฐานเพื่อหาตัวผู้กระทำผิดมาก่อนจนกระทั่งได้ พยานหลักฐานครบถ้วนแล้ว จึงนำไปเสนอต่อคณะลูกขุนใหญ่ (grand jury) จนคณะลูกขุนใหญ่มีคำสั่งให้ฟ้องแล้วจึงมีการออกหมายจับตัวผู้ต้องหามาส่งศาลเพื่อดำเนินคดี²⁶

การสั่งฟ้องโดยคณะลูกขุนใหญ่ (grand jury indictment)* มีวัตถุประสงค์ คล้ายกับการไต่สวนมูลฟ้องโดย magistrate คือเพื่อกลับกรองคดีซึ่งมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ มิให้ดำเนินการต่อไปในชั้นพิจารณา²⁷ ช่วยปกป้องจำเลยจากการดำเนินคดีที่รับด้านหรือที่มุ่งร้าย ต่อจำเลย²⁸

ศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้ ตีความบทบัญญัติเพิ่มเติมที่ 5 (fifth amendment) ว่าใน คดีความผิดต่อรัฐบาลกลาง การดำเนินคดีกับจำเลยในศาลรัฐบาลกลางจะต้องกระทำโดยคำสั่งฟ้องของคณะลูกขุนใหญ่เท่านั้น อย่างไรก็ตามศาลสูงสหรัฐอเมริกาก็ไม่ได้ขยายสิทธิตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวไปถึงการดำเนินคดีในศาลมลรัฐ (Hortado V. California) การฟ้องคดีอาญา

²⁵ Bernard F.Cataldo, Frederick G.Kempin, Jr., John M.Stockton and Charles M.Weber, Introduction to Law and The Legal Process, 3ed. (New York: John Wiley & sons, 1980), p.284.

²⁶ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน", หน้า 110.

* คณะลูกขุนใหญ่หรือ grand jury นี้มีองค์ประกอบเขตอำนาจหน้าที่แตกต่างจาก คณะลูกขุน (jury) ซึ่งพิจารณาคดีแพ่ง คดีอาญาในปัญหาข้อเท็จจริง

²⁷ Hazel B.Kerper, op.cit., footnote 21, p.184.

²⁸ Bernard F.Cataldo, Frederick G.Kempin, Jr., John M.Stockton and Charles M. Weber.op.cit., footnote 25, p.286.

ในศาลมลรัฐต่าง ๆ จึงขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนั้น ๆ²⁹

คณะลูกขุนใหญ่ ประกอบด้วยพลเมืองตามบัญชีสิทธิเลือกตั้งประมาณ 16-23 คนประชุมร่วมกันและพิจารณาลับ (ไม่เปิดเผยต่อสาธารณชน) เพื่อวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานของผู้กล่าวหาที่นำหน้าพยานที่จะสั่งฟ้องได้หรือไม่ โดยยึดถือหลักมีเหตุอันสมควร (probable cause) ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิที่จะเข้ารับฟัง (แต่อาจได้รับอนุญาตให้เข้าฟังได้ในบางกรณี) และไม่มีสิทธิเสนอพยานหลักฐานฝ่ายตน การวินิจฉัยของคณะลูกขุนใหญ่ไม่จำเป็นต้องมีมติเป็นเอกฉันท์ ส่วนใหญ่ใช้เสียงข้างมากหรือเกินข้างมากเล็กน้อย* ตาม Federal Rules of Criminal Procedure คณะลูกขุนใหญ่ประกอบด้วยบุคคลระหว่าง 16-23 คนจะสั่งฟ้องได้ต่อเมื่อมีเสียงเห็นควรสั่งฟ้อง อย่างน้อย 12 เสียง³⁰

ถึงแม้รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา จะมีบทบัญญัติให้สิทธิผู้ต้องหาในคดีอาญาในความผิดต่อรัฐบาลกลางว่าจะถูกฟ้องได้โดยคำสั่งฟ้องของคณะลูกขุนใหญ่ก็ตาม แต่ผู้ต้องหานั้นเองก็สามารถที่จะสละสิทธินี้ได้ (เว้นแต่คดีที่มีโทษถึงประหารชีวิต จะสละสิทธิไม่ได้) ซึ่งในกรณีเช่นนี้การพิจารณาสั่งฟ้องจึงทำโดยอัยการในรูปของ information

คำสั่งฟ้องของคณะลูกขุนใหญ่ เรียก "a true bill" ส่วนคำสั่งไม่ฟ้องเรียก "no true bill" มีผลให้ต้องปล่อยผู้ต้องหาพ้นข้อหาไป แต่ถ้ามีพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็นำมาขอให้คณะลูกขุนใหญ่มีคำสั่งฟ้องใหม่ได้ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิ double jeopardy ตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา³¹

²⁹ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การชี้ฟ้องสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน", หน้า 110.

* กฎหมายสหรัฐอเมริกา สอนให้มีการจัดตั้ง grand jury พิเศษเฉพาะเรื่องได้ รวมทั้งตั้งอัยการพิเศษเฉพาะเรื่อง นาน ๆ ครั้งจึงจะมีสักที่ส่วนใหญ่มักจะเป็นคดีทางการเมือง เช่น คดี Watergate

³⁰ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การชี้ฟ้องสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน", หน้า 111.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 111.

การไต่สวนมูลฟ้องในประเทศไทย

การประทับรับฟ้องเป็นกระบวนการขึ้นก่อนการพิจารณาคดีอาญาของศาล เป็นการตรวจสอบมูลคดีของศาล และขึ้นตอนก่อนการประทับรับฟ้องที่สำคัญคือ การไต่สวนมูลฟ้องซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการตรวจสอบกลิ่นกรองพยานหลักฐาน และเป็นการประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา หรือจำเลยได้เป็นอย่างดี เป็นการกลั่นกรองข้อเท็จจริงที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลต่อไปว่า คดีมีมูลในเบื้องต้นสมควรที่จะได้รับการพิจารณาต่อไปได้หรือไม่³²

ส่วนในประเทศไทย ได้รับระบบการไต่สวนมูลฟ้องมาจากประเทศอังกฤษ³³ ได้มีการจัดตั้งศาลปริสภา ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปริสภา เป็นศาลกองตระเวนสำหรับกรุงเทพมหานคร ร.ศ. 111 ขึ้นมาทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องเพื่อวินิจฉัยว่า ผู้ที่ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมมานั้น มีพยานพอที่จะควบคุมตัวไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ ถ้าไม่มีพยานก็จะปล่อยตัวไป³⁴ ต่อมาใน พ.ศ. 2478 ได้มีการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นมาทำหน้าที่แทนศาลปริสภา ในการไต่สวนคดีต่างหากจากศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเพื่อส่งต่อไปยังศาลอาญา หรือ ศาลจังหวัดแล้วแต่กรณีโดยมีจุดมุ่งหมายในการไต่สวนว่า คดีมีมูลพอที่จะให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีหรือไม่ ไม่มีลักษณะเช่นเดียวกับศาลไต่สวน ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 ซึ่งมุ่งคุ้มครองเสรีภาพของผู้ถูกจับ และไต่สวนว่าคดีมีมูลพอฟ้องหรือไม่ด้วย³⁵

ผลที่สำคัญ คือการนำคำให้การของจำเลย และคำเบิกความของพยานในศาลแขวงมาใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลพิจารณาคดีได้³⁶

³² ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(12) บัญญัติว่า การไต่สวนมูลฟ้อง หมายความถึง กระบวนการไต่สวนของศาล เพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีที่จำเลยต้องหา

³³ กลุฬ พลวัน, "เชื่อมการวะและสัมภาษณ์พระชามานวราชเสวี", วารสารอักษร ฉบับที่ 25 ปีที่ 3 (2523), หน้า 13., 16-17.

³⁴ หลวงธรรมนฤฤฎิกร, คำอธิบายวิธีพิจารณาความอาชญา (ม.ป.ท. 2475), หน้า 10.

³⁵ กลุฬ พลวัน, "ลักษณะทั่วไปของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา", วารสารอักษร ปีที่ 4 ฉบับที่ 41 (พฤษภาคม 2524), หน้า 52.

³⁶ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาในศาลแขวง นฤฤฎิกร 2499 มาตรา 17

ส่วนพลเสีย คือ จำเลยหรือพยานจะต้องมาให้การต่อศาลแขวงที่ทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องครั้งหนึ่ง และต่อศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอาจคิดไปได้ว่าเป็นการเสียเวลาโดยไม่จำเป็น และอีกประการหนึ่ง การประกาศเขตอำนาจศาลแขวงยังกระทำไม่ได้ทั่วถึง การไต่สวนคดีจึงเกิดการลักลั่นระหว่างท้องที่ในเขตศาลแขวงกับท้องที่ที่ไม่มีศาลแขวง คือท้องที่ที่ไม่มีศาลแขวงการไต่สวนคดีของศาลแขวงย่อมไม่มี แต่คดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอาญา หรือ ศาลจังหวัดโดยตรงเลขที่เดียว ด้วยเหตุดังกล่าว วัตถุประสงค์ในการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาลแขวงจึงล้มเหลวในเวลาต่อมา และในวันที่ 5 เมษายน 2503 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง และวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2503 ในราชกิจจานุเบกษา ยกเลิกหลักการที่ให้ศาลแขวงเป็นศาลไต่สวนมูลฟ้อง เพราะเหตุที่ว่าทำการพิจารณาพิพากษารรคคดีล่าช้าเป็นการเสียเวลาแก่ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยาน³⁷

การไต่สวนมูลฟ้องในปัจจุบันนั้น เริ่มจากการที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมทั้งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการ เพื่อทำการพิจารณาสิ่งคดีว่าจะฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ ถ้าพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และยื่นฟ้องต่อศาลทำให้ผู้ต้องหานั้นมีฐานะเป็นจำเลยทันที³⁸

เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องแล้ว ชั้นแรกศาลต้องตรวจว่าฟ้องของโจทก์นั้นถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ถ้าฟ้องนั้นไม่ถูกต้องตามกฎหมายศาลสั่งให้โจทก์แก้ฟ้อง หรือยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้องแล้วแต่กรณี³⁹ แต่ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมาย และศาลเห็นสมควรจะนัดไต่สวนมูลฟ้องต่อไป⁴⁰ ซึ่งในระหว่างนี้จะออกหมายขังจำเลยไว้ จะออกโดยผลการหรือโดยโจทก์ยื่นคำร้อง

³⁷ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายเรื่องมาตราพระธรรมนูญศาลยุติธรรมและพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาในศาลแขวง, พิมพ์ครั้งที่ 3 (พระนคร: โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2505), หน้า 318-320.

³⁸ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (3)

³⁹ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161

⁴⁰ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 (2) ซึ่งบัญญัติว่าในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าศาลเห็นสมควรศาลจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ชอกก็ได้⁴¹ แต่จำเลยก็มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว⁴² ในวันไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์ก็ต้องนำตัวจำเลยมาศาล เว้นแต่จำเลยมีประกันตัว ถ้าจำเลยเป็นนิติบุคคล ศาลต้องออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลมาศาล ถ้าไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกศาลจับบุคคลนั้นมาศาล⁴³

จำเลยมีสิทธิหาทนายช่วยเหลือ⁴⁴ แต่ถ้าคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบเจ็ดปีในวันที่ถูกฟ้องศาล ก่อนเริ่มทำการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการให้ศาลตั้งทนายให้แต่ถ้าเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป แต่ไม่ถึงสิบปี และจำเลยแถลงต่อศาลก่อนเริ่มทำการไต่สวนมูลฟ้องว่าจำเลยยากจน และต้องการทนายให้ศาลตั้งทนายให้จำเลย⁴⁵

ขึ้นไปศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลย อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยเข้าใจแล้วศาลถามคำค่าให้การของจำเลย ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลประทับฟ้องคดีของโจทก์ไว้พิจารณา⁴⁶ ถ้าจำเลยปฏิเสธ หรือไม่ยอมให้การศาลจดรายงานไว้⁴⁷ แล้วศาลสั่งให้โจทก์นำพยานเข้าสืบต่อไป

การที่โจทก์จะนำพยานเข้าสืบได้นั้น จะต้องยื่นบัญชีระบุพยานที่ต้องการนำสืบก่อนวันไต่สวนมูลฟ้อง ไม่น้อยกว่า 7 วัน⁴⁸ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 114/2528) เว้นแต่ศาลสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องในวันที่โจทก์ยื่นฟ้อง โจทก์ยื่นบัญชีพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแล้ว ในชั้นพิจารณาไม่จำเป็นต้องยื่นบัญชีพยานอีกก็ได้⁴⁹

⁴¹ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71

⁴² ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 (3)

⁴³ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7

⁴⁴ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165

⁴⁵ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 171 ประกอบด้วย

มาตรา 173

⁴⁶ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 วรรคสุดท้าย

⁴⁷ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 วรรคแรก

⁴⁸ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 ประกอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15

⁴⁹ ดู คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 921/2493 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 280/2505 (ประชุมใหญ่)

การสืบพยานต้องทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย⁵⁰ จำเลยมีสิทธิชักค้ำพยานโจทก์แต่ไม่มีสิทธินำพยานของตนเข้าสืบ⁵¹ แต่ถ้าในการชักค้ำพยานโจทก์ได้พาดพิงถึงพยานเอกสารใด ซึ่งพยานได้ตรวจดูและให้การยอมรับแล้ว จำเลยย่อมส่งเอกสารนั้นเข้าประกอบถ้อยคำของพยานโจทก์ก็ได้ โดยศาลถือว่าเอกสารนั้น เป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความพยานโจทก์ไม่ใช่เป็นเรื่องจำเลยนำพยานเข้าสืบ⁵²

การไต่สวนมูลฟ้องของศาล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศาลกลั่นกรองพยานหลักฐาน และทำการวินิจฉัยว่าคดีโจทก์พ้องมูลตามข้อกล่าวหาหรือไม่เท่านั้น หากมีมูลศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป⁵³ แต่ถ้าศาลสั่งว่าคดีไม่มีมูล โจทก์ฟ้องจำเลยอีกไม่ได้⁵⁴ โจทก์ก็มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาได้ตามบทบัญญัติ ว่าด้วยลักษณะ อุทธรณ์ฎีกา ระหว่างโจทก์อุทธรณ์ฎีกานี้ โจทก์อาจร้องขอให้ศาลขังจำเลย หรือปล่อยชั่วคราวก็ได้⁵⁵ ถ้าศาลสั่งว่าคดีมีมูลยอมเด็ดขาด⁵⁶ จำเลยอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้

3.2.2 ขั้นตอน Pre-trial Discovery

การตรวจสอบพยานหลักฐานในเบื้องต้น ของประเทศสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ จะมีขั้นตอนการตรวจสอบพยานหลักฐานก่อนการพิจารณา ซึ่งมีวิธีการที่เรียกว่า "การค้นหาข้อเท็จจริงก่อนการพิจารณา" pre-trial discovery อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการเร่งรัดการพิจารณาคดีในศาล ทั้งนี้เพราะการพิจารณาคดีจะจำกัดอยู่แต่ในประ

⁵⁰ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 171 ประกอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172

⁵¹ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 วรรคสอง

⁵² ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 993/2499 และคำพิพากษาฎีกาที่ 904/2522

⁵³ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 167 และคำพิพากษาฎีกาที่ 1297/2501

⁵⁴ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4) และคำพิพากษาฎีกาที่ 925/2500

⁵⁵ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 170

⁵⁶ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 170

เห็นข้อพิพาทจริงๆ เท่านั้น⁵⁷ โดยการพิจารณาคดีระบบการใช้ลูกขุน (jury) ทำให้การพิจารณาต้องติดต่อกันไปจนกว่าจะยุติ (verdict) ดังนั้น พยานหลักฐานบางประเภทที่มีความซับซ้อนหรือในคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบพยานหลักฐานก่อนการพิจารณา เพื่อให้การพิจารณากระชับ และรวดเร็ว⁵⁸

ขั้นตอน pre-trial discovery มีความหมายคือเป็นกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงก่อนการพิจารณาคดี โดยคู่ความฝ่ายหนึ่งสามารถรับทราบข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานเกี่ยวกับคดีที่อยู่ในความครอบครองของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้⁵⁹ หรือในคดีอาญาอาจเรียกว่ากระบวนการเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญาก่อนพิจารณา (discovery in criminal process)⁶⁰ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการเปิดเผยข้อเท็จจริง ก็คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างคู่ความ ในกระบวนการพิจารณา⁶¹ นั่นเอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ⁶²

- 1) เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคดีทุกประการจะถูกเปิดเผยในชั้นพิจารณา
- 2) เพื่อให้ประเด็นในชั้นพิจารณาจำกัดอยู่แต่ที่เป็นข้อพิพาทแห่งคดีจริง ๆ
- 3) เพื่อให้คู่ความได้มีโอกาสประนีประนอมยอมความ

⁵⁷ พรเพชร วิชิตชลชัย, ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ หน้าที่ 8-15 เรื่องการเปรียบเทียบกฎหมายวิธีสบัญญัติ (กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2528), หน้า 817-818.

⁵⁸ นฤมล ศิริวาณิชย์, "การเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยและศึกษาเปรียบเทียบ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 116.

⁵⁹ Black's law Dictionary. (St. Paul Minn: west Publishing Co., 1979), p. 419.

⁶⁰ กาญจนา ศรีแสน, "การเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 8.

⁶¹ Stephen A.Saultzburg, "Discovery" Encyclopedia of crime and Justice, Vol.2.(London:Collier Macmillan Publisher, 1983),p. 617.

⁶² พรเพชร วิชิตชลชัย, ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ หน้าที่ 8-15 เรื่องการเปรียบเทียบกฎหมายวิธีสบัญญัติ, หน้า 817.

โดยทั่วไปอาจกล่าวได้ว่าวิธีการค้นหาข้อเท็จจริงก่อนพิจารณาคดีอาญา (pre-trial discovery) มิใช่เป็นบทบัญญัติที่รับรองโดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด แต่การที่ศาลอนุญาตให้มีการเปิดเผยเป็นการสนับสนุนเพื่อแสวงหาความจริงเท่านั้น⁶³ อย่างไรก็ตามศาลสหรัฐอเมริกาได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญา ขยายรวมไปถึง กรณีที่กำหนดว่าพนักงานอัยการมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญที่จะต้องให้หลักประกันความเที่ยงธรรม ในการพิจารณาคดี โดยการเปิดเผยพยานหลักฐานที่เป็นคุณให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ ในการต่อสู้คดีเสมอ ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวนี้ถือเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการตามรัฐธรรมนูญที่ชัดหลักกว่า การดำเนินคดีอาญาจะต้องเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกฎหมาย (due process of law) โดยศาลสูงสหรัฐได้ตัดสินไว้ในคดี Brady v. Maryland, 373 U.S.83 (1963) ว่าการที่พนักงานอัยการปกปิดหรือหลีกเลี่ยงไม่นำสืบพยานหลักฐานที่เป็นคุณแก่จำเลย เมื่อจำเลยร้องขอ เป็นการละเมิดสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม แต่ทั้งนี้ต้องได้ความว่าพยานหลักฐานนั้น เป็นพยานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ความผิดของจำเลย หรือเกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าพนักงานอัยการได้กระทำไป โดยสุจริตหรือไม่⁶⁴ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เมื่อจำเลยร้องขอพนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องเปิดเผยพยานหลักฐานสำคัญที่เป็นคุณแก่จำเลยที่มีไว้ในครอบครองให้ฝ่ายจำเลยทราบเสมอ

ขั้นตอน pre-trial discovery นี้ในสหรัฐอเมริกา ได้มีการกำหนดไว้ใน Federal Rules of Criminal Procedure Rule 16. ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อเท็จจริงพยานหลักฐานก่อน และในระหว่างพิจารณาทั้งของรัฐ และผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยมีอยู่หลายวิธีด้วยกันปัจจุบันที่ยังคงมีผลบังคับใช้ พอสรุปได้ดังนี้

วิธี deposition หรือการบันทึกคำพยานนอกศาล คือ บันทึกคำให้การของพยานบุคคลที่มีอำนาจกระทำการ โดยคู่ความซึ่งได้แจ้งให้คู่ความทุกฝ่ายทราบ เพื่อจะได้มีโอกาสมา

⁶³ American Jurisprudence Vol.23, Second Edition. (New York : The Lawyer Co-operative Publishing Co., 1983), p. 678.

⁶⁴ Yale Kasimar; Wayne R.Lafave, and Jerold H.Israel, Modern Criminal Procedure. (St.Paul, Minnesota:West Publishing co., 1974), p.1296.

ถามค้านโดยในคดีอาญาจะใช้เฉพาะกรณีพยานบุคคลไม่สามารถมาให้การที่ศาลได้ จึงต้องใช้ บันทึกรายการของเขาแทน*

วิธีการสอบถามข้อเท็จจริงจากจำเลย (interrogatories) มีข้อจำกัดว่าให้ทำได้ เฉพาะข้อ ที่อยู่ของพยานบุคคล และพยานหลักฐานที่จะเสนอในชั้นพิจารณาเท่านั้น^{๕๕} เพราะถ้า นอกเหนือจากนี้แล้ว จะขัดต่อเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การปรับปรำตนเองของจำเลย

การขอตรวจสอบพยานเอกสาร พยานวัตถุ (motions for inspections) โดย เปิดโอกาสให้คู่ความมีสิทธิที่จะขอให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามแสดง หรือเปิดเผยเอกสาร หรือ วัตถุ พยาน และมีสิทธิที่จะตรวจสอบความถูกต้องแท้จริง ตลอดจนสิทธิที่จะขอสำรวจเอกสารที่จะใช้ เป็นพยาน^{๕๖} ส่วนการตรวจสอบสภาพร่างกาย และจิตใจ (physical and mental examinations) ในกรณีที่สภาพร่างกายหรือจิตใจของคู่ความเป็นประเด็นในคดี ในขณะที่การ ร้องขอให้ยอมรับข้อเท็จจริง (requests for admissions) นั้นอาจเป็นการขัดต่อเอกสิทธิ์ ที่จะไม่ให้การปรับปรำตนเองของจำเลยได้

ในขั้นตอน pre-trial discovery** นั้น จะมีขึ้นหลังจากการชี้สองสถาน (arraignment) ที่จำเลยให้การปฏิเสธ ระหว่างคดีเข้าคิวรอลำดับการพิจารณาสืบพยาน ส่วน

* เช่นในรัฐ California ใน California Penal Code 1335-6, 1349.

^{๕๕} Kendall R. Bishop, "The Self-Incriminal Privilege: Barrier to Criminal Discovery," California Law Review Vol.51. (1963), p.143.

^{๕๖} พรเพชร วิชิตชลชัย, ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ หน้าที่ 8-15 เรื่องการเปรียบเทียบกฎหมายวิธีสบัญญัติ, หน้า 818.

** ในชั้น pre-trial discovery จำเลยมีสิทธิตาม the six amendment ที่ จะได้รับการอธิบายถึงลักษณะแห่งข้อหาและลักษณะของการกระทำที่ถูกกล่าวหาว่า เป็นความผิด พนักงานอัยการโจทก์ก็มีหน้าที่ที่จะต้องเปิดเผยพยานหลักฐานที่อาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าจำเลยบริสุทธิ์ (Brady v. Maryland, 373 U.S.83, 1963) ในส่วนที่เกี่ยวกับจำเลยนั้นกฎหมายบางมลรัฐ กำหนดให้จำเลยเปิดเผยข้อเท็จจริงเสียแต่ในชั้น pre-trial เช่น กรณีจำเลยอ้างฐานที่อยู่ (alibi) กฎหมายนี้ไม่ขัดต่อ privilege against self-incrimination ตามรัฐธรรมนูญ (Williams v. Florida, 399 U.S.78, 1970)

ใหญ่ใช้เวลาประมาณ 6-12 เดือน กฎหมายกำหนดให้มีกระบวนการประชุมพิจารณาในเรื่อง พยานหลักฐาน ซึ่งหมายความว่า คู่ความจะต้องระบุพยานของฝ่ายตน และในการประชุมซึ่ง มีผู้พิพากษาเป็นประธาน ผู้พิพากษาจะให้คู่ความยอมรับข้อเท็จจริงในประเด็นที่ไม่อาจโต้เถียง กัน เช่น ให้ยอมรับเอกสารต่าง ๆ นอกจากนั้น หากมีประเด็นในบางเรื่อง ที่จะต้องพิสูจน์ โดยผู้เชี่ยวชาญ ก็ให้ดำเนินการเสี่ยหรือ ประเด็นในเรื่องบาดเจ็บของผู้เสียหาย ก็จะส่งไป ให้แพทย์ตรวจ การที่มี pre-trial discovery มีผลให้มีการสืบพยานเฉพาะในประเด็น แห่งคดีที่เป็นปัญหาจริง ๆ โดยเฉพาะเรื่องการตรวจสอบพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ นั้น จะเสร็จสิ้นก่อนที่จะเริ่มสืบพยานบุคคล ดังนั้นจึงถือได้ว่า เป็นขั้นตอนการตรวจสอบกลิ่นกรอง พยานหลักฐานก่อนการพิจารณาได้เป็นอย่างดี และพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ อาจถูกกลิ่นกรอง ออกไปในขั้นตอนนี้ได้ เมื่อถึงขั้นตอนการสืบพยานในศาลจึงเป็นเรื่องของ การชั่งน้ำหนักค่า เบิกความของพยานบุคคลโดยที่ หนึ่งกระบวนการพิจารณาระดับ pre-trial นี้ ทำให้คู่ความทราบ ถึงลักษณะของพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง และอาจประเมินได้ว่ามีน้ำหนักมากน้อยเพียงใด หากจำเลยเห็นว่าจำนนต่อพยานหลักฐาน จำเลยจะให้การรับสารภาพตามกระบวนการ plea bargaining^{๘๗} ซึ่งกรณีเช่นนี้ เกิดขึ้นไม่น้อยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของ สหรัฐอเมริกา^{๘๘}

3.2.3 ผู้พิพากษาสอบสวน (L'instruction)

วิธีการผู้พิพากษาสอบสวนนี้ เป็นเอกลักษณ์ของระบบประเทศฝรั่งเศสสืบเนื่อง มาจากประเทศฝรั่งเศสยึดถือระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ศาลจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาความอาญา โดยการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสอยู่ในอำนาจ หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ 2 องค์การคือ ตำรวจสอบสวน (la police judiciaire) และ การสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวน (le juge d' instruction) แต่ในส่วนนี้จะได้พิจารณา ถึงเฉพาะการสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวนเท่านั้น โดยมีวิธีการดังนี้คือ ตามกฎหมายอาญาของ

^{๘๗} จากสถิติพบว่าทั้งในศาลของรัฐบาลกลางและศาลมลรัฐ คดีอาญาส่วนใหญ่มี น้อยกว่าร้อยละ 80 จำเลยให้การรับสารภาพตามกระบวนการ plea bargaining

^{๘๘} พรเพชร วิชิตชลชัย, "การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน", คณา เล่ม 2 ปีที่ 42 (เมษายน-มิถุนายน 2538), หน้า 99.

ประเทศฝรั่งเศสแบ่งความผิดออกเป็น 3 ชนิด ตามความหนักเบาของโทษ คือ

1) คดีลหุโทษ (contravention) คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 2 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 ฟรังก์ (ประมาณ 8,000 บาท)

2) คดีมีชยมโทษ (delit) คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกสูงกว่า 2 เดือน ถึง 5 ปี หรือ ปรับกว่า 2,000 ฟรังก์ ขึ้นไป

3) คดีอุกฉกรรจ์ (crime) คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกสูงกว่า 5 ปี จนถึง ประหารชีวิต โทษจำกัลดเสรีภาพ และมีการบังคับให้ทำงาน โทษห้ามไม่ให้อยู่ในถิ่นเดิม (5 ปี-10 ปี) สำหรับคดีการเมืองโทษตัดสิทธิบางประการ⁶⁹

ศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีอาญา 3 ชนิดดังกล่าว จึงมีอยู่ 3 ศาลด้วยกัน คือ ศาลแขวง ศาลมีชยมโทษ และศาลลูกขุน⁷⁰

ศาลแขวง (tribunal de police) เป็นศาลผู้พิพากษานายเดียวมีอำนาจพิพากษา คดีลหุโทษ คำพิพากษาศาลนี้ถ้าพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า 5 วัน หรือปรับเกินกว่า 60 ฟรังก์ ขึ้นไปคู่ความอุทธรณ์ได้ในข้อเท็จจริง

ศาลมีชยมโทษ (tribunal correctionnel) เป็นศาลที่มีผู้พิพากษา 2 นาย เป็น องค์คณะ มีอำนาจทางพิจารณาคดีความผิดมีชยมโทษ คำพิพากษาศาลนี้ คู่ความอุทธรณ์ ได้ในข้อเท็จจริง

ศาลลูกขุน (cour d' assises) เป็นศาลที่มีองค์ประกอบด้วยผู้พิพากษา 3 คนและ ลูกขุนซึ่งเลือกจากราษฎรอีก 9 คน* มีอำนาจพิจารณาคดี ความผิดโทษฉกรรจ์

⁶⁹ สมคิด ฌ นคร, "การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส", คุลพาท เล่มที่ 5 ปีที่ 11 (พฤษภาคม 2507), หน้า 4.

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-5.

* ผู้ที่จะเป็นลูกขุนได้ ไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติอะไรเป็นพิเศษ เพียงแต่มีสัญชาติฝรั่งเศส อายุ 30 ปี ขึ้นไปอ่านและเขียนภาษาฝรั่งเศสได้ เป็นผู้มั่งคั่งทางการเมือง ทางแพ่ง และครอบครัว แต่จะต้องไม่เป็นผู้ต้องห้าม หรือผู้ที่ไม่เหมาะที่จะเป็นลูกขุน

ผู้ต้องห้าม คือผู้ที่เคยต้องคำพิพากษาให้รับโทษอาญาโทษฉกรรจ์ หรือโทษจำคุก ตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไปในคดีความผิดมีชยมโทษ หรือความผิดอาญาโทษฉกรรจ์ ผู้ที่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป หรือปรับตั้งแต่ 500 ฟรังก์ ขึ้นไป ไม่ว่าจะในคดีขนาดใด

คำพิพากษาของศาลลูกขุนปัญหาข้อเท็จจริงเป็นอันถึงที่สุด อุกุศลไม่ได้ เหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะศาลลูกขุนนั้นเป็นศาลที่พิจารณาโดยผู้พิพากษาถึง 3 คน และยังประกอบด้วยลูกขุนอีกถึง 9 คน การวินิจฉัยข้อเท็จจริงจึงถือว่าได้กลิ่นกรองอย่างดีที่สุดแล้วเป็นอันยุติได้

ศาลแขวง ศาลมณฑลเทศาภิบาล และ ศาลลูกขุนดังกล่าวมาเป็นศาลตัดสิน (jurisdiction de jugement) แต่ก่อนที่คดีอาญาจะมาถึงศาลตัดสินนั้น คดีเป็นส่วนมากจะต้องผ่านศาลไต่สวน (jurisdiction d' instruction) เสียก่อน

การสอบสวนคดีอาญา อยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน 2 ฝ่าย ด้วยกันคือ ตำรวจฝ่ายคดี (la police judiciaire) และผู้พิพากษาสอบสวน (le juge d' instruction) การสอบสวนเบื้องต้น (enquête preliminaire) และการสอบสวนในกรณีความผิดซึ่งหน้า* (enquête en cas d' infraction flagrante) การสอบสวนของผู้พิพากษาสอบสวน

(ต่อ) และยังไม่พ้น 5 ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาถึงที่สุด ผู้ที่อยู่ในระหว่างถูกฟ้องคดีอาญา หรือถูกออกหมายจับ หรือหมายจับ ผู้ที่เคยถูกไล่ออกจากราชการ บุคคลล้มละลายคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ คนเป็นโรคจิตและผู้ที่ถูกศาลสั่งห้ามมิให้เป็นลูกขุน ผู้ที่ไม่เหมาะจะเป็นลูกขุน คือสมาชิกในคณะรัฐสภา ตุลาการรัฐธรรมนูญ กรรมการตุลาการกรมการเศรษฐกิจและสังคมผู้มีอำนาจหน้าที่ในทางยุติธรรมเช่น ผู้พิพากษา อัยการผู้มีอำนาจหน้าที่ในการปกครอง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดฯ ทหาร และตำรวจประจำการ ฯลฯ นอกจากนั้นบุคคลบางประเภทไม่เหมาะที่จะเป็นลูกขุนเฉพาะในบางคดี คือ ผู้ที่ได้ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวน เป็นพยานล่าม ผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ ผู้ชำนานญ หรือคู่ความทางแพ่งในคดีนั้น ๆ

* ความผิดซึ่งหน้าหมายถึงความผิดซึ่ง

- 1) กำลังกระทำอยู่ในขณะนั้น
- 2) เพิ่งกระทำลงสด ๆ
- 3) ในระยะเวลาใกล้เคียงกับการกระทำผิดผู้ต้องสงสัยถูกประชิดไล่ตามจับและกล่าวหาด้วยเสียงร้องเอะอะ
- 4) ในระยะเวลาใกล้เคียงกับการกระทำผิดได้พบผู้ต้องสงสัยมีสิ่งของหรือร่องรอยพิรุณ ซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่า ผู้นั้นได้มีส่วนร่วมในการกระทำผิด
- 5) ความผิดซึ่งแม้จะไม่เข้าลักษณะดังกล่าวข้างต้น แต่ได้กระทำลงภายในบ้านเรือน และผู้เป็นเจ้าของบ้านได้แจ้งความแก่อัยการ หรือนายตำรวจฝ่ายคดี ขอให้ไปทำการสอบสวน

เรียกว่า instruction หรือ information ซึ่งจะต้องทำเฉพาะในคดีบางประเภทที่กำหนดไว้ หรือตามคำขอของอัยการเท่านั้น⁷¹ และจะทำการไต่สวนนอกเหนือไปจากที่ พนักงานอัยการ ประสงค์ให้ไต่สวนไม่ได้

การสอบสวนของตำรวจฝ่ายคดี การสอบสวนกรณีความผิดซึ่งหน้าและการสอบสวนของผู้พิพากษาสอบสวน ต่างก็มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน คือ เพื่อทราบข้อเท็จจริงแห่งการ กระทำผิด เพื่อรู้ตัวผู้กระทำผิดและเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์การกระทำผิดนั้นด้วยกัน แต่ต่างกันในเรื่องตัวเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวน และอำนาจของเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวน

ผู้พิพากษาสอบสวน เป็นผู้พิพากษาในศาลชั้นต้น (tribunal de grand instance) ซึ่งได้รับการแต่งตั้ง โดยคำสั่งประธานาธิบดีตามคำแนะนำของรัฐมนตรียุติธรรม ให้มีหน้าที่ทำการสอบสวนเป็นเวลาคราวละ 3 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งตำแหน่งซ้ำได้ ในศาลที่มีคดีมากผู้พิพากษาสอบสวนจะทำหน้าที่สอบสวนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ในศาลที่คดีไม่มากนัก ผู้พิพากษาสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้พิพากษาผู้หนึ่งจะทำหน้าที่พิจารณาคดีด้วยแต่จะต้อง ไม่ใช่คดีที่ผู้พิพากษาผู้นั้นได้ทำการสอบสวนมาแล้ว⁷²

คดีที่ต้องทำการสอบสวนโดยผู้พิพากษา คือ คดีอุกฉกรรจ์ คดีที่ผู้กระทำผิดเป็นผู้เยาว์อายุไม่เกิน 18 ปี คดีที่ผู้กระทำผิดอาจถูกฟ้องให้กักกันได้ คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งรัฐ และคดีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้สอบสวนโดยผู้พิพากษา รวมถึงกรณีที่มีการตายโดยยังไม่ทราบสาเหตุด้วย

ในคดีมีฆมโทษ และคดีลหุโทษที่มีปัญหาข้อเท็จจริงยุ่งยาก ถ้าหากอัยการเห็นสมควร และขอให้ผู้พิพากษาทำการสอบสวน ผู้พิพากษาก็จะทำการสอบสวนด้วย⁷³

การสอบสวนนั้นผู้พิพากษาสอบสวน จะทำการสอบสวนเองโดยลำพังไม่ได้แม้จะเป็นกรณีความผิดซึ่งหน้าก็ตาม ผู้พิพากษาสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่ออัยการขอให้สอบสวนเท่านั้น หรือผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความทางแพ่ง (partie civile) โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ทรัพย์สินที่สูญเสียบไป เนื่องจากการกระทำความผิดคิด และให้ผู้กระทำผิดชดเชยค่าเสียหาย

⁷¹ โทเมน กัททริกรมส์, "การสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส", อัยการนิเทศ ฉบับที่ 3 (2512), หน้า 238.

⁷² เรื่องเดียวกัน, หน้า 352.

⁷³ สมคิด ผน นคร, "การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส", หน้า 7.

การสอบสวนของผู้พิพากษาสอบสวน เป็นการสอบสวนเพื่อทำหน้าที่ไต่สวนพยานหลักฐานทั้งหมดของคดี โดยมีความมุ่งหมายที่จะรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่แรกเริ่มของทั้งสองฝ่ายไว้โดยเร็วที่สุด ผู้พิพากษาสอบสวนจะทำหน้าที่ค้นหาพยานหลักฐานในคดี อย่างละเอียดด้วยตนเอง ไม่ปล่อยให้ทำหน้าที่ของคู่ความและไม่ใช่เป็นการไต่สวนเพียงต้องการรู้ว่า คู่สมมูลหรือไม่ อย่างการไต่สวนมูลฟ้องของไทยเรา

จุดประสงค์ของการไต่สวนโดยผู้พิพากษาสอบสวน ก็เพื่อการค้นหาความจริงของคดี และเพื่อให้ศาลนำพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนมาประกอบก่อนที่จะมีฟ้องคดี ต่อศาลอาญา (cour d' instruction) และทำการพิจารณาคดีต่อหน้าลูกขุน⁷⁴

การทำงานของผู้พิพากษาสอบสวนมีอำนาจกว้างขวางมากคือ อาจทำการทุกอย่างที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ในการค้นหาความจริง ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำผิด และในส่วนที่เกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิด มีอำนาจในการสอบสวนผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จับกุมผู้ต้องหา และสามารถค้นหาความจริงได้ ทั้งในด้านที่เป็นผลร้าย และในด้านที่เป็นผลดี แก่ผู้ต้องหา⁷⁵ โดยดำเนินตามหลักของระบบวิธีพิจารณาแบบไต่สวน (procedure inqifitoire) เป็นการค้นหาความจริงในเนื้อหา (inquisitionsprozess) โดยมีหน้าที่ค้นหาความจริงโดยไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องของผู้ใด*

ในการสอบสวนของผู้พิพากษาสอบสวน มีอำนาจสอบสวนการกระทำทั้งหลาย จึงมีอำนาจในการที่จะสอบสวนข้อเท็จจริงแห่งการกระทำผิดอย่างกว้างขวาง และมีอำนาจชี้ขาดว่าการกระทำผิดนั้นเป็นความผิดฐานใด เข้าบทเพิ่มโทษหรือไม่และมีอำนาจสอบสวนคดีความผิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดในคดีนั้น ๆ

⁷⁴ กุลพล พลวัน, "การวิเคราะห์บทบาทของอัยการในการดำเนินคดีอาญา", วารสารอัยการ ปีที่ 18 ฉบับที่ 210 (สิงหาคม 2538), หน้า 194.

⁷⁵ โทเมน ภัทรภรณ์, การสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส, หน้า 355.

* การค้นหาความจริงในลักษณะนี้ เรียกว่า "หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา" (Inquisitionsprozess) ดู ชวเลิศ โสภณวัต, "กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริงหรือ, อัยการนิเทศ ปีที่ 28 เล่มที่ 6 (2524), หน้า 36.

และดู คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537). หน้า 14-15.

นอกจากนี้ ผู้พิพากษาสอบสวนมีอำนาจที่จะกล่าวหาผู้อื่นเป็นผู้ต้องหาเพิ่มขึ้นอีกได้ แม้ว่าในคำฟ้องนั้นจะกล่าวหาผู้ต้องหาเพียงคนเดียว หรือไม่ได้ระบุตัวผู้ต้องหาไว้ก็ตาม

ในการสอบสวนผู้ต้องหาครั้งแรก ผู้พิพากษาสอบสวนจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ และต้องแจ้งให้ทราบว่าผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะต่อสู้คดีโดยไม่มีทนายความ หรือจะเลือกทนายความเองหรือจะขอให้ทางการตั้งทนายความให้ก็ได้ โดยทนายสภาทนายความ (le batonnier) จะเป็นผู้เลือกทนายให้ แต่ในสิทธิขั้นนี้ไม่มีในการสอบสวนคดีความผิดซึ่งหน้า และพนักงานอัยการ ทนายโจทก์ ทนายจำเลย อาจเข้าฟังการสอบสวน และอาจส่งคำถามให้ศาลซักพยานตามคำถามตน แต่ทั้งนี้ต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน ศาลอาจปฏิเสธไม่ถามคำถามดังกล่าว แต่ต้องจดคำถามนั้นรวมเข้าในสำนวน เพื่อพิจารณาในภายหลังว่าการปฏิเสธมีเหตุผลอันสมควรหรือไม่ และทนายมีสิทธิตรวจสอบสำนวนการสอบสวนได้แต่ต้องรักษาไว้เป็นความลับตามหลัก *secret de l'instruction*

ในการสืบพยานคู่เบิกความขัดกัน หรือเพื่อที่จะให้ได้ข้อเท็จจริงแห่งคดีผู้พิพากษาได้ส่วนอาจเรียกพยานมาซักถามพร้อมกันเพื่อให้พยานเผชิญกับพยาน หรือกับผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายทั้งนี้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อค้นหาความจริงให้กระจ่าง ตามหลักการได้ส่วนที่ เรียกว่าการเผชิญหน้า (*confrontation*)

ผู้พิพากษาสอบสวน มีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ ที่เห็นว่าคำให้การของเขาจะเป็นประโยชน์ในการสอบสวนมาให้การ ซึ่งพยานนี้มีสิทธิที่จะมีทนายได้ อย่างไรก็ตามบุคคลที่เรียกมาให้การเป็นพยานนั้นในบางครั้งก็มีข้อสงสัยที่เป็นปัญหาว่า เขาอาจมีส่วนร่วมในการกระทำผิดหรือเป็นผู้กระทำผิด กรณีดังกล่าวนี้ผู้พิพากษาสอบสวนจะสอบสวนผู้นั้นในฐานะพยานมิได้ ต้องสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา ซึ่งจะต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิของผู้ต้องหามาใช้บังคับ

ด้วยเหตุดังกล่าว การสอบสวนที่ผู้พิพากษาสอบสวนได้กระทำลงในฐานะ เป็นพยานย่อมใช้รับฟังเป็นพยานหลักฐานมิได้ เพราะเหตุที่เขาไม่มีสิทธิต่อสู้คดีในฐานะผู้ต้องหา

ลักษณะของการสอบสวนต้องกระทำโดยลับ (*secret*) โดยประชาชนทั่วไป ไม่สามารถเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ พยานแต่ละคนจะไม่รู้ถึงคำเบิกความของกันและกัน แต่ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิทราบถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยผ่านทนายของตน และมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลที่ได้มาไว้เป็นความลับ

เมื่อการสอบสวนเสร็จแล้ว ผู้พิพากษาจะต้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการโดยพนักงานอัยการจะต้องทำคำแถลง (*requisitoire definitif*) พร้อมกับส่งสำนวนคืนไปภาย

ใน 3 วัน ค่าแถลงอาจขอให้ปิดการสอบสวน หรือให้สอบสวนต่อไปก็ได้ ผู้พิพากษาไม่ผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามค่าแถลงของอัยการ⁷⁶

เมื่อผู้พิพากษาไต่สวน ได้รับสำนวนและค่าแถลงของพนักงานอัยการแล้ว ก็วินิจฉัยว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป ถ้าหากทำการไต่สวนต่อไปเมื่อเสร็จแล้วจะต้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการทำค่าแถลงอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้วก็จะออกคำสั่งปิดการสอบสวน ซึ่งอาจเป็นคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องก็ได้⁷⁷

คำสั่งปิดการสอบสวน อาจเป็นคำสั่งไม่ฟ้องโดยเหตุผลทางกฎหมาย เช่น เมื่อการกระทำนั้นไม่เข้าลักษณะเป็นความผิดตามกฎหมายฐานใดเลยหรือมีเหตุที่ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษขาดอายุความ ฯลฯ หรือโดยเหตุผลทางข้อเท็จจริง เช่น สอบสวนแล้วไม่สามารถจะทราบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด หรือพยานหลักฐานไม่พอจะฟ้องเป็นต้น

การสั่งไม่ฟ้อง จะเป็นผลให้การดำเนินคดีนั้นยุติลง แต่ถ้าหากผู้พิพากษาสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด ก็จะไม่บอกคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไปโดยส่งตัวไปฟ้องยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป

ในกรณีความผิดอุกฉกรรจ์ ผู้พิพากษาสอบสวนจะสั่งให้ส่งไปฟ้องทันทียังไม่ได้ เพราะจะต้องมีการสอบสวนถึง 2 ชั้น ผู้พิพากษาสอบสวนจะสั่งให้ส่งสำนวน ไปยังอธิบดีอัยการ ศาลอุทธรณ์ เพื่อให้อธิบดีอัยการเสนอเรื่องต่อศาลอุทธรณ์ให้สอบสวนต่อไป โดยส่งผ่านทางหัวหน้าอัยการศาลชั้นต้นและการสอบสวนคดีอุกฉกรรจ์จะต้องผ่านการพิจารณาของ ศาลอุทธรณ์แผนกสอบสวนเสมอ แม้จะไม่มี การอุทธรณ์คำสั่งผู้พิพากษาสอบสวนเลขก็ตามและศาลอุทธรณ์แผนกสอบสวนเท่านั้นที่จะเป็นผู้สั่งฟ้องผู้ต้องหาและให้ส่งไปฟ้องยังศาล assises (ศาลที่พิจารณาคดีอุกฉกรรจ์ โดยมีคณะลูกขุน) คำสั่งนี้เป็นที่สุด⁷⁸

ในหลักเรื่องการรับฟังพยานหลักฐาน ในกรณีผู้พิพากษาสอบสวนรวบรวมขึ้นถือ เป็นพยานหลักฐานสำคัญในชั้นพิจารณาคดีที่ศาลตัดสินด้วย และเป็นถ้อยคำสำนวนที่รับฟังได้ในชั้นพิจารณาพิพากษาดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าในชั้นตอนนี้ มีการตรวจสอบกลั่นกรองพยานหลักฐานโดยผู้พิพากษา ซึ่งถือว่าเป็นหลักประกันอันดีของจำเลยและการที่ ผู้พิพากษาสอบสวนทำหน้าที่ตรวจสอบกลั่นกรองพยานหลักฐานเองจึงสามารถนำพยานหลักฐานที่ผ่านการกลั่นกรองนี้แล้วมาใช้ในชั้นพิจารณาได้

⁷⁶ โทเมน ภัทรภิมย์, การสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย, หน้า 364.

⁷⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 364.

⁷⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 369

3.3 การตรวจสอบระหว่างการพิจารณาคดี

เมื่อผ่านขั้นตอนของการตรวจสอบกลิ่นกรองก่อนการพิจารณาแล้ว ต่อไปจะเป็นขั้นตอนการตรวจสอบระหว่างการพิจารณาซึ่ง จะเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพราะเป็นขั้นตอนของการสืบพยานโดยแท้ และคู่ความมีหน้าที่นำเสนอพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่เข้าสืบเพื่อให้ข้อเท็จจริงปรากฏ แต่จะมีวิธีการนำเสนอพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้อย่างไรนั้นก็แล้วแต่ระบบวิธีพิจารณาของ แต่ละประเทศว่ามีกฎเกณฑ์ในการนำเสนอ และการรับฟังพยานหลักฐานอย่างไร

3.3.1 การคัดค้าน (objection)

การคัดค้าน เป็นวิธีการ ของการตรวจสอบกลิ่นกรองพยานหลักฐานก่อนนำพยานเข้าสืบ ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นระบบคอมมอนลอว์ การพิจารณาสืบพยานนี้จะมีขึ้นหลังจากผ่านขั้นตอน pre-trial discovery ทำให้คู่ความทราบถึงลักษณะของพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง ก่อนที่จะเริ่มมีการสืบพยาน และเมื่อมีการเริ่มสืบพยานแล้ว จึงมีการสืบพยานเฉพาะที่เป็นประเด็นปัญหาจริง ๆ เท่านั้น วิธีพิจารณาในขั้นตอนนี้ก็จะเป็นการรับพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณา (admit) หรือตัดพยานหลักฐานออกจากการพิจารณา (exclude) เพื่อมิให้เข้าสู่การรับรู้ของลูกขุน และเนื่องจากการพิจารณาเป็นระบบคู่ปรปักษ์ (adversary system) คู่ความทั้งสองฝ่ายจึงต้องมีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงด้วยพยานหลักฐานเพื่อดำเนินตามกฎเกณฑ์ เกี่ยวกับการปฏิบัติว่าด้วยการนำเสนอพยานหลักฐาน⁷⁰ ในคดีที่มีการพิจารณาคดีโดยลูกขุนนั้น กระบวนการรับฟังหรือการนำเสนอพยานหลักฐานในการที่ศาลจะมีคำสั่งวินิจฉัยที่จะรับฟังพยานหลักฐานใดหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานใด จะต้องกระทำเท่าที่ปฏิบัติได้ เพื่อจะป้องกันมิให้มีการนำเสนอพยานหลักฐานที่มีอาจรับฟังได้ต่อหน้าคณะลูกขุน⁸⁰ เช่น สมมุติว่ามีเฮโรอีนอยู่ 1 ห่อ ได้มาจากการค้นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เฮโรอีนนี้รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ แต่พนักงานอัยการจะเสนอให้ลูกขุนรับรู้ พนักงานอัยการก็อาจจะใช้เทคนิคในการที่จะแกล้งเอาห่อบรรจุเฮโรอีน มาแสดงว่าเป็นพยานวัตถุมีน้ำหนัก 2 กิโลกรัม พบได้ที่บ้านจำเลย ซึ่งจะทำให้ลูกขุนสนใจมากขึ้น เพราะถ้าเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ เฮโรอีน 2 กิโลกรัม ก็จะไม่ปรากฏขึ้นมา ซึ่งเท่ากับเสนอ

⁷⁰ Cleary, Edward W., McCormick on evidence, Hornbook Series, 3 rd ed. (St. Paul, Minn : west Publishing Co., 1984). p.122.

⁸⁰ ดู Federal Rules of Evidence, Rule 103 (C)

พยานหลักฐานว่า จำเลยมีเฮโรอีนไว้ในครอบครอง ซึ่งพยานหลักฐานนี้ มีประเด็นเกี่ยวกับ อยู่ว่ารับฟังได้หรือไม่ เช่นนี้พนักงานอัยการโจทก์กระทำไม่ชอบต่อหลัก Federal Rule of Evidence 103 (C)

ในกรณีที่ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องพยานหลักฐาน หรือการซักถามพยานหลักฐานที่ ผิดกฎเกณฑ์โดยอาจมีการใช้คำถามนำ หรือคำถามซ้อน หรือคำถามที่เสียดสีพยานเมื่อมีปัญหาขึ้นมาโดย คู่ความคัดค้าน ศาลก็จะมีคำสั่งในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานนั้น ๆ โดยจะต้องส่งคำสั่งให้ ลูกขุนได้ยินด้วย แต่อีกฝ่ายเห็นว่าไม่ต้องห้าม ถ้ามาเถียงกันต่อหน้าลูกขุน ก็เป็นอันว่าลูกขุนได้ยิน พยานหลักฐานที่ต้องห้ามนั้นเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น คู่ความจะเข้าไปที่ใกล้บัลลังก์ และชี้แจงเหตุผล ให้ศาลทราบ ศาลก็จะมีคำสั่งวินิจฉัยว่ารับฟังได้หรือไม่ บางกรณีมีการเถียงกันนาน ศาลเห็นว่า ลูกขุนเริ่มสงสัยศาลก็อาจพักการพิจารณา แล้วเชิญให้คู่ความไปเถียงกันต่อ ในห้องพักของผู้พิพากษา* ซึ่งเป็นวิธีการที่ป้องกันไม่ให้พยานหลักฐานที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เข้าสู่การรับรู้ของ ลูกขุน⁸¹ แต่ในบางกรณีที่ศาลมีคำสั่งวินิจฉัย หรือคำสั่งผิดพลาดในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐาน คือ โดยหลักกฎหมายแล้วจะต้องรับฟังพยานหลักฐานนั้น แต่ศาลมีคำสั่งไม่รับฟัง หรือโดยกฎหมายแล้ว ไม่ควรรับฟังแต่กลับมีคำสั่งอนุญาตให้รับฟัง ความผิดพลาดเช่นนี้จะนำไปใช้ สิทธิในการอุทธรณ์ ได้ต่อเมื่อ สิทธิที่สำคัญของคู่ความถูกระทบกระเทือน⁸²

ถ้าศาล มีคำสั่งที่ผิดพลาดในการรับฟังพยานหลักฐานทนายความของคู่ความนั้น ย่อมรู้ดี ว่าสิทธิของคู่ความถูกระทบกระเทือน และที่สำคัญคือต้องมีการคัดค้าน (objection)⁸³ ให้ปรากฏไว้ในสำนวนความ และภายในเวลาที่กำหนดไว้ การคัดค้านนั้นต้องระบุเหตุตามกฎหมาย เหตุที่สนับสนุนตามกฎหมายของข้อคัดค้านนั้น เว้นแต่ว่าเหตุตามกฎหมายนั้นจะปรากฏชัดเจน โดยปกติแล้วระยะเวลาที่คัดค้านต้องทำขณะที่มีการเสนอพยานหลักฐานนั้น หรือโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นไปได้ ก่อนที่พยานหลักฐานนั้นจะปรากฏสู่การรับรู้ของลูกขุน เช่น คู่ความที่นำเสนอ พยานหลักฐานนั้น ถามคำถามซึ่งต้องห้ามคู่ความอีกฝ่ายจะต้องทำคำคัดค้านให้ปรากฏในทันที โดย

* มีศัพท์โดยเฉพาะเรียกว่า "In chambers" หรือ "In camera"

⁸¹ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน", หน้า 100.

⁸² ดู Federal Rules of Evidence, Rule 103(a)

⁸³ ดู Federal Rules of Evidence, Rule 103(a)(1)

ระบุเหตุผล เช่น ค่าความใช้คำถ้อยคำในคำถ้อยคำที่สำคัญค่าความ ถ้ามคำถ้อยคำ อันเป็นการนำไปสู่ พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ เช่น เจ้าพนักงานไปค้นบ้านผู้ต้องหาโดยมิชอบแล้ว ใช้คำถ้อยคำถึง สิ่งที่ยังมา เป็นพยานหลักฐาน เช่นนี้ถือว่าต้องห้ามข้อที่อีกฝ่ายจะได้คัดค้านเสียก่อน ที่พยานจะ ปรากฏ ซึ่งโดยปกติแล้วการคัดค้านจะปรากฏทันทีที่มีการถามคำถามพยาน โดยลักษณะของคำถาม จะเป็นตัวบ่งชี้เองว่า พยานนั้นจะถูกคัดค้านได้⁸⁴

ตามระบบ adversary system ซึ่งถือว่าค่าความมีหน้าที่ในการนำเสนอพยาน หลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างนี้ ค่าความจะต้องรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ข้อ กฎหมายบางอย่างหากไม่กระทบถึงสาระสำคัญแห่งคดี หากจะผิดพลาดไปบ้าง เช่น ผู้พิพากษา สิ่งผิด หรือค่าความอีกฝ่ายไม่คัดค้านยอมไม่เป็นประเด็นในการอุทธรณ์⁸⁵ แต่มีข้อยกเว้นว่าถึงแม้ จะไม่มีการคัดค้าน แต่ถ้าวการรับฟังพยานหลักฐานนั้นขัดต่อสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่ร้ายแรง ถึงแม้จะไม่มีการคัดค้านศาลสูงก็สามารถหยิบยกขึ้นมาพิจารณาได้

3.3.2 การรับไว้พิจารณา (admission)

ในหลักเกณฑ์ของการรับฟังพยานหลักฐาน ในระบบของประเทศภาคพื้นยุโรป การนำเสนอพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนความ ซึ่งศาลจะรับไว้พิจารณานั้นจะแตกต่างกับระบบของ คอมมอนลอว์อย่างสิ้นเชิง เพราะกฎเกณฑ์ในการนำเสนอพยานหลักฐาน และการรับฟังพยาน หลักฐานจะเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษา ในการใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยเกี่ยวกับพยานหลักฐาน โดย ในระบบการรับฟังพยานหลักฐานของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งไม่มีกฎหมายลักษณะพยานแยกไว้โดย เฉพาะ การดำเนินคดีและการพิสูจน์พยานหลักฐานทั่วไป เป็นไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความ ส่วนการรับฟังพยานหลักฐานเป็นเรื่องของหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยกฎหมาย⁸⁶ กฎเกณฑ์ต่างๆ ในการตรวจสอบกลับกรองการรับฟังพยานหลักฐานไม่ยึดหลักเคร่งครัด อย่างเช่น ประเทศสหรัฐ อเมริกา และไม่ได้กำหนดไว้โดยแจ้งชัด เช่น หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานในประเทศ

⁸⁴ Cleary, Edward W., op.cit., footnote 81, p.126.

⁸⁵ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน", หน้า 101.

⁸⁶ Rene, David. French Law, It's Structure, Sources, and Methodology, translated by Micheal Kindred. (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1972), p.146.

แองโกลอเมริกัน⁸⁷ ที่มีบทความว่า พยานประเภทนี้รับฟังได้พยานประเภทนี้รับฟังไม่ได้ โดย การรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส วางหลักไว้อย่างกว้างๆ ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 427 ซึ่งบัญญัติว่า "เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติ ไว้เป็นอย่างอื่น ในความผิดอาญาพยานหลักฐานทุกชนิดให้นำมาพิสูจน์ได้ และให้ผู้พิพากษาใช้ดุลยพินิจในการรับฟัง..."

จากบทบัญญัติดังกล่าวในคดีอาญา เพื่อประโยชน์ในการค้นหาความจริงโจทก์ หรือ ศาลอาจอ้างพยานหลักฐานทุกชนิด ที่จะนำมาพิสูจน์ความผิด ของจำเลยได้* เนื่องจาก การพิสูจน์ความผิดในทางอาญา โจทก์มีภาระการพิสูจน์หนัก และเป็นเรื่องยากแก่การแสวงหาพยานหลักฐาน เพราะเรื่องดังกล่าวมักเป็นความลับ และผู้กระทำพยานปกปิดและนอกจากนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 427 วรรคสอง ยังบัญญัติไว้อีกว่า "ศาล จะรับฟังพยานหลักฐาน ได้แต่เฉพาะพยานหลักฐานที่ได้นำมาแสดงในการพิจารณา และได้มีการโต้แย้งกันแล้ว ต่อหน้าศาลเท่านั้น" ซึ่งหมายความว่า พยานหลักฐานทุกชนิดศาล สามารถรับฟังได้ ถ้าพยานหลักฐานนั้นได้เข้ามาสู่การพิจารณาโดยเปิดเผยและมีการโต้แย้ง (publique et contradictoire) ต่อหน้าศาลแล้ว ซึ่งเป็นหลักประกันที่สำคัญในการพิจารณาคดีอาญา

⁸⁷ Jean, Larguier. Droit Penal General et Procedure Penale, Septieme Edition. (Paris: Dalloz, 1977), p.191.

* คดีอาญาศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานทุกชนิด เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ เว้นแต่ในกรณีซึ่ง

ก. เป็นปัญหานอกเหนือกฎหมายอาญาซึ่งจะต้องใช้วิธีการพิสูจน์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องนั้น เช่น การพิสูจน์สัญญา ซึ่งตามกฎหมายต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ

ข. ความผิดบางฐานมีกฎหมายกำหนดวิธีการพิสูจน์ความผิดไว้โดยเฉพาะ เช่น การพิสูจน์ว่าภริยามีชู้ มาตรา 338 วรรคสอง ประมวลกฎหมายอาญายอมให้พิสูจน์ได้เฉพาะเมื่อพบการกระทำผิดซึ่งหน้า โดยจดหมาย หรือเอกสารอื่น ซึ่งเขียนโดยผู้ต้องหาเท่านั้น

ค. รายงานของตำรวจฝ่ายคดี (officer de police judiciaire or Agent de police judiciaire or Fonctionnaire) บางตำแหน่งให้ถือข้อเท็จจริงตามรายงานนั้นจนกว่าจะพิสูจน์เป็นอย่างอื่น

ของฝรั่งเศส^{๘๘} ข้อกำหนดในเรื่องการซักถาม การถามค้าน และการถามติง ที่จะใช้พิสูจน์ค่าให้ การของพยานนั้นไม่มีกำหนดไว้ ดังเช่นของในระบบคอมมอนลอว์* แต่ศาลจะปฏิเสธพยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่มี การคัดค้าน หรือโต้แย้งต่อหน้าศาล เช่น ข้อเท็จจริงที่ทราบมาจากการ สันถนาภายนอกศาล (Crim 20 Oct, 1925) หรือข้อเท็จจริงที่นำมาจากคดีอื่นซึ่งได้พิพากษาไป ก่อนแล้วโดยมิได้มีการนำสืบข้อเท็จจริงนั้นในการพิจารณาคดีนี้^{๘๙} (Crim 22 Dec, 1933) หรือ ข้อเท็จจริงที่ทำขึ้นเป็นเอกสารโดยมิได้ส่งสำเนาให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ (Crim 26 Dec, 1961) นอกจากนี้แม้ว่าศาลฝรั่งเศสจะมีคณะลูกขุนร่วมพิจารณาคดีด้วยก็ตาม** ลูกขุนของศาลฝรั่งเศสก็ ไม่เคยได้รับอนุญาต ใ้วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงอย่างเช่น ลูกขุนในประเทศสหรัฐอเมริกาเนื่องจาก ลูกขุนมีหน้าที่เพียงเสนอคำวินิจฉัยเกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษ และตอบบัญชีคำถามซึ่งผู้พิพากษา หัวหน้าคณะ จะยื่นถามก่อนปิดการพิจารณาคดีโดยตอบคำถาม เพียงว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" เท่านั้น^{๙๐} ดังนั้นการรับฟังพยานหลักฐานของศาลจึงมักจะรับ (admit) พยานหลักฐานทุกชิ้น เข้าสู่สำนวนความที่ไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย ขั้นตอนสำคัญอยู่ที่การซึ่งนำพยานหลักฐาน (evaluation of evidence) ว่าพยานนั้นใดควรมีน้ำหนักน่าเชื่อถือเพียงใด^{๙๑} ดังนั้น การรับฟังพยานหลักฐานจึงอาจเป็นสิ่งที่ได้ที่จะพิสูจน์ได้ถึงข้อเท็จจริงในคดี และได้รับการ เสนอเข้าสู่การพิจารณาของศาล จะไม่มีจำกัดกีดกันพยานหลักฐานบางชนิด เช่น พยานบอกเล่า หรือพยานหลักฐานเกี่ยวกับความประพฤติของจำเลย และโดยหลักแล้ว ศาลสามารถใช้พยาน

^{๘๘} โทเมน กัททริมย์, "เอกสารประกอบการบรรยายวิชาพยานหลักฐานในประเทศ ฝรั่งเศส" (หลักสูตรปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2527), หน้า 5.

* อัยการฝรั่งเศสจะไม่ทำการซักถาม ถามค้าน หรือคัดค้านการยอมรับ หรือไม่ยอมรับ คำให้การใด ๆ โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องดำเนินการให้ข้อเท็จจริงปรากฏ

** ระบบลูกขุน (jury) ในฝรั่งเศส จะใช้ในการพิจารณาคดีอาญาโทษจรรยาใน ศาลอุทธรณ์ ซึ่งทำหน้าที่เป็น กูร์ดัสซิส

^{๙๐} พัฒนนาถ พ่วงลาภหลาย และ กุลพล พลวัน, "วิธีพิจารณาความอาญาในประเทศฝรั่งเศส", วารสารอัยการ ปีที่ 23 ฉบับที่ 25 (มกราคม 2523), หน้า 34-35.

^{๙๑} สุนิศ ปราณีตพลกรัง, หลักการวินิจฉัยข้อเท็จจริงและซึ่งนำพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่จักรีราชการพิมพ์, 2537), หน้า 81.

ทุกอย่างประกอบการพิจารณาได้ไม่ว่าจะเป็นคนหรือเป็นโทษแก่จำเลย

ส่วนหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานไว้พิจารณาของประเทศไทย คู่ความในคดีสามารถนำพยานเข้าสืบได้อย่างกว้างขวางคล้ายดังเช่นระบบของประเทศฝรั่งเศส โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 บัญญัติว่า "พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิด หรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่ได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน"

ดังนั้น หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่ศาลจะรับไว้พิจารณา จึงมีเพียงว่าต้องเป็นพยานหลักฐาน ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิด หรือบริสุทธิ์เท่านั้น คู่ความจึงสามารถอ้างพยานหลักฐานเข้าสืบได้ทั้งสิ้น เป็นการเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางที่จะให้โจทก์ และจำเลยสามารถนำพยานหลักฐานเข้าสืบได้อย่างเต็มที่ ข้อความที่ว่า "ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิด" เป็นเรื่องของโจทก์ที่จะนำพยานดังกล่าวเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย ส่วนข้อความที่ว่า "ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลย...บริสุทธิ์" เป็นเรื่องของจำเลยที่จะนำพยานของตนเข้าสืบให้พ้นความผิด ดังนั้น โจทก์และจำเลยจึงสามารถที่จะนำพยานต่าง ๆ เข้าสืบได้ทั้งสิ้น โดยไม่มีกฎหมายห้าม^๑ ส่วนพยานหลักฐานใดที่คู่ความไม่สามารถนำเข้าสืบได้ ก็จะมีบทบัญญัติ หรือหลักเกณฑ์ห้ามไว้ และพยานหลักฐานบางอย่าง ก็ปล่อยให้เป็นดุลยพินิจของผู้พิพากษา ที่จะใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใดศาลจะรับไว้พิจารณา หรือไม่อย่างไร ซึ่งระบบของไทยให้ผู้พิพากษาใช้ดุลยพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานทุกอย่าง โดยไม่จำกัดดุลยพินิจของผู้พิพากษาหากไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังดังนั้นจึงเป็นอำนาจของผู้พิพากษาอย่างเต็มที่ ในการที่จะตรวจสอบถ่วงกรองว่าพยานหลักฐานชนิดใด ที่จะนำเข้าสืบต่อศาลได้ หรือนำเข้าสืบไม่ได้และในระหว่างพิจารณา ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติมได้เอง หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ^๒ ส่วนปัญหาที่ว่า การที่ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานใด ซึ่งศาลเห็นว่าเป็นพยานหลักฐานที่ ไม่อาจรับฟังได้ตามกฎหมายนั้น ศาลจะต้องสั่งไม่รับเสียแต่ต้น คือ ในชั้นอ้างพยานหลักฐานนั้นต่อศาลหรือก่อนที่ศาลจะสืบพยาน หรือว่าศาลจะรับพยานหลักฐานนั้นไว้ก่อน ต่อเมื่อจะทำคำสั่ง หรือ

^๑ จิตติ เจริญนำ, พยานในคดีอาญา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์อักษร, 2538), หน้า 59.

^๒ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228.

คำพิพากษา ศาลจึงต้องวินิจฉัยว่าไม่รับฟังพยานหลักฐานชั้นนั้น ในเรื่องนี้ถือว่าศาลมีอำนาจ ทั้ง 2 อย่าง กล่าวคือจะมีคำสั่งไม่รับพยานหลักฐานนั้นแต่ต้นก็ได้ เช่น ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า พยานหลักฐานนั้น เป็นพยานหลักฐานปลอมเพื่อยู่ ความอ้างประสงค์เพื่อจะประวิงคดี ศาลก็มี อำนาจงดสืบพยานนั้นได้ แต่ในบางกรณีศาลอาจใช้ดุลยพินิจรับพยานหลักฐานนั้นไว้ก่อน เช่นพยาน หลักฐานที่เกิดขึ้นจากการชู้เช็ก หลอกหลวง หรือ โดยมีข้อขัดแย้งกฎหมายประการอื่นในคดีอาญา การที่ศาลอนุญาตให้เสนอพยานหลักฐานชั้นนั้น มิได้หมายความว่า ศาลจะต้องรับฟังพยานหลักฐาน นั้น ดังนั้นในชั้นทำคำพิพากษา หรือคำสั่งศาล ก็จะต้องวินิจฉัยว่า เป็นพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ เพราะขัดต่อกฎหมายเรื่องใด^{๑๓}

ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ ถึงแม้จะมีการอ้างพยานหลักฐานที่ไม่ชอบเข้ามาในคดี ถ้าไม่ เป็นกรณีขัดแย้ง ศาลชั้นต้นซึ่งพิจารณาคดีมักจะใช้ดุลยพินิจรับพยานหลักฐานนั้นไว้ก่อน เพราะถ้า ศาลมีคำสั่งไม่รับพยานหลักฐานใด คำสั่งนั้นเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา^{๑๔} คู่ความอาจคัดค้าน และใช้สิทธิโต้แย้งคำสั่งไว้ เพื่ออุทธรณ์เมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้ว หากศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัย ต่อมาว่าที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับพยานหลักฐานนั้นไว้ เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยหลักกฎหมาย ศาลอุทธรณ์ ต้องย้อนส่วนวนมาให้ศาลชั้นต้น สืบพยานที่ศาลชั้นต้นสั่งงดไป เพิ่มเติมใหม่เป็นการเสียเวลาโดย ไร้เหตุ ดังนั้นถ้าศาลชั้นต้นใช้ดุลยพินิจรับไว้ก่อน แล้วค่อยวินิจฉัยตอนพิพากษาถึงแม้ต่อมาหากศาล อุทธรณ์จะไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ก็สามารถพิจารณาพิพากษาคดีไปได้ โดยไม่จำเป็นต้องย้อนส่วนวนมาให้ศาลชั้นต้นสืบพยานเพิ่มเติม^{๑๕}

3.3.3 การแนะนำลูกขุน (instruction to the jury)

ในระบบคอมมอนลอว์ ก่อนที่ลูกขุนจะทำหน้าที่ขาดคดีได้ผู้พิพากษาจะต้องปฏิบัติ ตนดังนี้ คือ เมื่อเสร็จการสืบพยานฝ่ายโจทก์ และฝ่ายจำเลยแล้ว ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นจะ ทำการสั่งข้อกฎหมายแก่ลูกขุน (instruction to the jury) โดยผู้พิพากษาจะได้ออกว่า บัดนี้ คดีได้เสร็จการพิจารณาแล้ว ต่อไปเป็นหน้าที่ของคณะลูกขุนที่จะพิจารณาว่าจำเลยนี้กระทำ

^{๑๓} พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่บริษัท สุแพด จำกัด, 2538), หน้า 103.

^{๑๔} ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 196.

^{๑๕} พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 104.

ความผิดตามฟ้องหรือไม่^{๐๖} ผู้พิพากษาที่จะสรุปข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดีทั้งหมด และ พยานหลักฐานทั้งหมด ต่อลูกขุนจะชี้ข้อกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐาน ซึ่งให้เห็นถึงสิ่งที่ ถือได้ว่าเป็นข้อต่อสู้ของจำเลย และกล่าวเตือนถึงเรื่องหน้าที่น่าสับสนและภาวะในการพิสูจน์ โดยเฉพาะเรื่อง ภาวะการพิสูจน์จนสิ่งสงสัย (proof beyond a reasonable doubt) ซึ่งผู้พิพากษาจะต้องเน้นเสมอว่า ข้อสงสัยที่จะปล่อยจำเลยนั้นต้องเป็นข้อสงสัยที่มีเหตุผล^{๐๗} ตลอดทั้ง อธิบายปัญหาข้อกฎหมาย อันเกี่ยวเนื่องกับคดีนั้น ให้ลูกขุนฟังโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องอธิบายหน้าที่ของลูกขุนที่ผู้พิพากษาต้องชี้ในการสรุปคดี คือ ลูกขุนมีหน้าที่ตัดสินปัญหาข้อเท็จจริง ส่วนข้อกฎหมายเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาในคดีนี้จะวินิจฉัย โดยเฉพาะการสรุปคดีของผู้พิพากษานั้นจะมี อิทธิพลเหนือลูกขุนคดีนั้นได้เพียงไรอยู่ที่วาทะศิลป์ของผู้พิพากษาแต่ละนาย แต่ส่วนใหญ่โดยตำแหน่งหน้าที่ และเกียรติภูมิของผู้พิพากษา ลูกขุนก็มักจะคล้อยตามอยู่แล้ว^{๐๘}

ในกรณีที่ลูกขุนหากไม่เข้าใจในข้อกฎหมายที่ผู้พิพากษาอธิบาย ก็มีสิทธิถามเมื่อไม่มี คำถามใดๆ แล้ว ผู้พิพากษาจะบอกให้ลูกขุนเข้าไปในห้องประชุมของลูกขุน และเมื่อพิจารณา เสร็จแล้วให้มาแจ้งให้ผู้พิพากษาทราบ*

^{๐๖} พรเพชร วิชิตชลชัย, "การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน", หน้า 108.

^{๐๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า 108.

^{๐๘} Delvin. Sir Patrick, Trial by Jury, 3rd ed. (London : Stevens and Sons, 1966), p.223.

* มักจะมีการเข้าใจในหมู่นักกฎหมายไทยว่า ลูกขุนเป็นตัดสินเฉพาะปัญหาข้อเท็จจริง แต่ถ้าพิจารณากระบวนการทั้งระบบแล้ว จะเห็นได้ว่า ลูกขุนต้องปรับข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติจาก พยานหลักฐานเข้ากับหลักกฎหมายที่ผู้พิพากษาอธิบาย (instruct) ด้วย

ดังนั้นจึงเป็นที่พหุวิชาชีพวิจารณ์ว่า หลักกฎหมายในบางเรื่องนั้น นักศึกษากฎหมาย เรียงกันเป็นปี แต่ลูกขุนมีเวลาเพียงไม่กี่นาทีในการฟังสรุปหลักกฎหมายจากผู้พิพากษาจะมีความ เข้าใจในหลักกฎหมายนั้นๆ เพียงใด ความเข้าใจในหมู่นักกฎหมายไทยที่ว่าลูกขุนตัดสินแต่ปัญหา ข้อเท็จจริงแล้ว ผู้พิพากษาปรับข้อกฎหมายลงโทษนั้นไม่ถูกต้อง เพราะลูกขุนเป็นผู้วินิจฉัยความผิด กฎหมายที่ถูกร้องนั้นที่เดียวเลย ไม่มีกรณีที่ผู้พิพากษาจะปรับหลักกฎหมายแต่ประการใด

ในกรณีหากผู้พิพากษาสั่งชั่งชั่งฎหมายผิด คู่ความย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ ถ้าหากการสั่งชั่งฎหมายผิดนั้นมีผลกระทบต่อจนถึงผลคำวินิจฉัยฎกษณในคดีนั้น^{๑๐}

3.4 การตรวจสอบในคำพิพากษา

การตรวจสอบว่าพยานหลักฐานใดรับฟังได้หรือไม่ได้ในคำพิพากษา ถือว่าเป็นการตรวจสอบพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุด เพราะจะเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีของศาล ซึ่งคู่ความแต่ละฝ่ายได้ต่อสู้กันมาอย่างหนักด้วยสติปัญญาไหวพริบ และเหตุผลทั้งข้อเท็จจริงและข้อฎหมาย เพื่อจูงใจให้ศาลมีความคล้อยตาม และเชื่อในพยานหลักฐานของตน คู่ความและผู้เกี่ยวข้องในคดีจึงต่างก็รอคอยผลการถั่นกรองในชั้นสุดท้ายคือการวินิจฉัยชี้ขาดของศาลว่าจะตัดสินคดีอย่างไร

3.4.1 ปรากฏในคำพิพากษา

กรณีการตรวจสอบพยานหลักฐานที่ปรากฏ ในคำพิพากษา เป็นการพิจารณาทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อฎหมายของผู้พิพากษา โดยการตัดสินคดีจะมีการฟังพยานหลักฐานเป็นยุติ และทำการวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใดรับฟังได้หรือรับฟังไม่ได้ โดยผู้พิพากษาจะนำคำพิพากษาให้ปรากฏถึงเหตุผล และสถานะของพยานหลักฐาน โดยในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะการพิพากษาในระบบของประเทศไทยเท่านั้น กล่าวคือในระบบของประเทศไทย การพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีอาญาจะมีองค์คณะผู้พิพากษา 2 นาย^{๑๐๐} เป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดคดี โดยการพิจารณาผู้พิพากษาซึ่งเป็นเจ้าของสำนวนออกนั่งพิจารณา และรับฟังพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาสู้ทั้งสองฝ่าย และผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีจะทำการบันทึกคำพยานรวมไว้ในสำนวน เมื่อการสืบพยานทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยเสร็จสิ้น ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นก็ให้ทำการนัดฟังคำพิพากษาในอีกหลายวันถัดไป เป็นระยะเวลาพอสมควร เพื่อที่จะทำการปรึกษาในการทำคำพิพากษา การประชุมปรึกษาในการทำคำพิพากษา กฎหมายกำหนดวิธีการไว้ว่า ให้อธิบดีผู้พิพากษา อธิบดีผู้พิพากษาศาล หัวหน้าผู้พิพากษาในศาล หรือเจ้าของสำนวนเป็นประธานถามผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาทีละคน ให้ออกความเห็นทุกประเด็นที่จะวินิจฉัยให้ประธาน

^{๑๐} พรเพชร วิชิตชลชัย, "การพิจารณาคดีอาญาโดยฎกษณตามฎหมายอเมริกา", หน้า 109.

^{๑๐๐} ดูพระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช 2477 มาตรา 23.

ออกความเห็นสุดท้าย การวินิจฉัยให้ถือตามเสียงข้างมาก ถ้าในปัญหาใดมีความเห็นแย้งกันเป็นสองฝ่าย หรือเกินกว่าสองฝ่ายขึ้นไปจะหาเสียงข้างมากมิได้ ให้ผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยมากที่สุดเห็นด้วย ผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยน้อยกว่า¹⁰¹

การที่กฎหมายกำหนดให้ประธาน ออกความเห็นสุดท้ายนั้น ก็เพื่อบังคับให้เป็นการจริงจังของผู้พิพากษาอื่น เพราะประธานเป็นผู้ปรึกษาที่ประชุม ทั้งประธานยังเป็นผู้อาวุโสที่สุดในที่ประชุม นั้นด้วย¹⁰²

ผู้พิพากษาที่หนึ่งพิจารณา ถ้าไม่เห็นพ้องด้วย มีอำนาจทำความเห็นแย้งได้ และความเห็นแย้งนี้จะรวมเข้าสำนวน¹⁰³

ส่วนในคำพิพากษา จะต้องมีภาระชี้ขาดเรื่องที่โจทก์กล่าวหา¹⁰⁴ โดยจะมีเหตุผลปรากฏในคำพิพากษาในการตัดสินคดี คือต้องการที่ศาลจะทำคำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นศาลจะต้องให้เหตุผลในการวินิจฉัยไว้ด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการใช้ดุลยพินิจของศาล ในการชี้หน้าหนักพยานหลักฐานนั้นมีได้เป็นไปอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด หากการใช้ดุลยพินิจดังกล่าวนี้จะต้องถูกตรวจสอบโดยเหตุผลซึ่งศาลแสดงออกในการใช้ดุลยพินิจ โดยจะปรากฏในคำพิพากษา ซึ่งต้องประกอบด้วยเหตุผลทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย¹⁰⁵ เช่น ต้องกล่าวว่าข้อเท็จจริงได้ความตามพยานหลักฐานอย่างไรเพราะเหตุใด และข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้น ต้องตามองค์ประกอบของความผิดที่ฟ้องนั้นหรือไม่เพราะเหตุใดในกรณีที่มีข้อยกเว้นความผิด ข้อบรรเทาโทษ หรือเพิ่มโทษจะต้องกล่าวถึงข้อเท็จจริงนั้นด้วยพร้อมทั้งให้เหตุผลนอกจากนั้น ในการกำหนดความหนักเบาของโทษที่จะลงก็ข้อที่จะต้องให้เหตุผลด้วยว่าที่ลงโทษเช่นนั้นเพราะเหตุใด เป็นต้น¹⁰⁶

เพราะฉะนั้น ในคำพิพากษาถ้าผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนตรวจสอบพยานหลักฐานแล้วเห็นว่ารับฟังไม่ได้หรือมีความสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ก็ระงับประโยชน์แห่งความ

¹⁰¹ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 184

¹⁰² คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพ

มหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537), หน้า 290.

¹⁰³ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 183

¹⁰⁴ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192

¹⁰⁵ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 186

¹⁰⁶ คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3, หน้า 288.

ส่งสัยนั้นให้จำเลย¹⁰⁷ และมีคำชี้ขาดในคำพิพากษาขฟ้องปล่อยจำเลยไป¹⁰⁸ แต่ถ้าผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีเห็นว่าพยานโจทก์รับฟังได้ และเชื่อในพยานหลักฐานโจทก์ว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น และไม่มีการยกเว้นโทษตามกฎหมายให้ศาลลงโทษแก่จำเลยตามความผิด แต่เมื่อศาลเห็นสมควรจะปล่อยจำเลยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้¹⁰⁹

การอ่านคำพิพากษานั้น ศาลจะอ่านคำพิพากษาให้คู่ความฟัง โดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา หรือจะเลื่อนไปอ่านในวันอื่นก็ได้ตามสมควร ถ้าจำเลยไม่มาฟังคำพิพากษาโดยมีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟังคำพิพากษา ก็ให้ออกหมายจับตัวมา ถ้าจับตัวไม่ได้ภายในกำหนด 1 เดือนนับแต่วันออกหมายจับก็ให้อ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลยได้¹¹⁰

เมื่อศาลอ่านคำพิพากษา ให้คู่ความฟังและให้โจทก์จำเลยลงลายมือชื่อ รับทราบคำพิพากษา หรือคำสั่งแล้ว ก็ส่งสำนวนให้เจ้าหน้าที่ลงสารบบคำพิพากษาออกหมายเลขคดีแดง และให้งานออกหมาย ออกหมายอาญาตามคำพิพากษาต่อไป

3.4.2 ไม่ปรากฏในคำพิพากษา

กรณีการตรวจสอบพยานหลักฐานที่ไม่ปรากฏในคำพิพากษานั้น จะเป็นการพิจารณาถึงปัญหาข้อเท็จจริงในระบบที่ใช้การพิจารณาคดีโดยลูกขุน การพิจารณาชี้ขาดคดีจึงเป็นคำชี้ขาด (verdict) โดยไม่มีเหตุผลในคำพิพากษาแต่อย่างใด

กรณีของประเทศฝรั่งเศส มีการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา โดยลูกขุน (jure) ในศาลลูกขุน (cour d' assises) ซึ่งจะมีลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นผู้ได้รับเชิญเข้าร่วมการพิจารณา พิพากษาคดีกับผู้พิพากษาในคดีที่เป็น โทษจรรยา (crime)* การ

¹⁰⁷ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227

¹⁰⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 572/2500 วินิจฉัยว่า กรณีเป็นที่สงสัยที่จะยกฟ้องปล่อยจำเลยไปจะต้องมีเหตุอันสมควรให้เกิดความสงสัยข้อสงสัยที่ห่างไกลต่อเหตุผลไม่เป็นเหตุให้ศาลยกฟ้อง

¹⁰⁹ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185

¹¹⁰ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 182

* โทษจรรยา (crime) คือคดีที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปจนถึงขั้นประหารชีวิตจะมีการพิจารณาโดยลูกขุน ส่วนคดีที่มีโทษน้อยกว่านี้จะพิจารณาพิพากษาคดีโดยเฉพาะผู้พิพากษาเท่านั้น

พิจารณาและตัดสินคดีจะมืองค์คณะโดยมีผู้พิพากษา 3 คน ตัดสินร่วมกับลูกขุนอีก 9 คน ก่อนที่จะเริ่มทำการตัดสินจะต้องฟังข้อเท็จจริงจนสิ้นกระแสความแล้ว ผู้พิพากษาและลูกขุนจะเข้าประชุมปรึกษาคดีกันในห้องประชุมซึ่งเป็นห้องต่างหากจากห้องพิจารณา เมื่อเข้าไปในห้องประชุมแล้วจะออกมาได้ต่อเมื่อมีการตัดสินคดีแล้วเท่านั้น ที่ประตูห้องประชุมจะมีหัวหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจเฝ้าผู้ใดจะเข้าไปไม่ได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากประธานศาล การประชุมปรึกษากันใช้วิธีปากเปล่าไม่มีสำนวนการพิจารณาคดีอยู่ด้วย แต่ถ้าจำเป็นต้องตรวจเอกสารในสำนวน ประธานศาลจะสั่งให้เอาสำนวนเข้ามาในห้องประชุมได้ แต่ต้องเปิดสำนวนนี้ต่อหน้าพนักงานอัยการและทนายจำเลย

เมื่อประชุมปรึกษาคดีกันแล้วจะมีการตอบปัญหาที่ละข้อไปตามลำดับ ด้วยการลงคะแนนลับ โดยเขียนลงในบัตรว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" แล้วปิดบัตรยื่นให้ประธานศาล โดยประธานศาลจะเป็นผู้นับคะแนนต่อหน้าที่ประชุม แล้วแจ้งผลการลงคะแนนและจดไว้ทันที โดยมีหลักการนับคะแนนว่าบัตรลงคะแนนเสียงเป็นคุณแก่จำเลยหมด

คำตัดสินที่เป็นโทษแก่จำเลยนั้น รวมทั้งคำปฏิเสธเหตุบรรเทาโทษ ต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมากอย่างน้อย 8 เสียงขึ้นไปที่ประชุมจะต้องตอบปัญหาข้อเท็จจริงเสียก่อน ถ้าตัดสินว่าจำเลยกระทำผิดตามที่โจทก์ฟ้องจะต้องตอบปัญหาข้อกฎหมายด้วยว่า การกระทำของจำเลยผิดกฎหมายด้วยหรือไม่ ถ้าผิดเป็นความผิดฐานใดการฟ้องร้องถูกต้องหรือไม่ ถ้าการกระทำนั้นเป็นความผิดและการฟ้องร้องนั้นจะถูกลงโทษจำเลย จะลงโทษจำเลยประการใด ในตอนออกเสียงลงโทษจำเลยถ้าหากได้ลงคะแนนไป 2 รอบ แล้วยังไม่มีโทษหนักสุดจะต้องถูกตัดออกไป ถ้ายังไม่ได้คะแนนเสียงข้างมากอีกจะต้องลงคะแนนเป็นรอบที่ 3 ในรอบนี้โทษหนักสุดจะต้องถูกตัดออกไป ถ้ายังไม่ได้คะแนนเสียงข้างมากอีกจะต้องลงคะแนนเป็นรอบที่ 4 โดยตัดโทษที่หนักสุดในรอบที่ 3 ทำดังนี้จนกว่าจะได้โทษที่ลงคะแนนเสียงข้างมาก

เมื่อตกลงกันได้แล้ว ก็ทำคำชี้ขาดและนำคำพิพากษา มาอ่านให้จำเลยฟัง ในห้องพิจารณาในวันนั้นเลย โดยอ่านคำถาม คำตอบ ที่ตั้งไว้แต่ละข้อไปจนหมดแล้วจึงทำคำพิพากษาที่ให้ลงโทษ¹¹¹ หรือที่ให้ปล่อยจำเลยจึงเป็นอันหมดหน้าที่ของลูกขุน¹¹² และในการพิจารณา

¹¹¹ โทเมเน กัททริมย์, "ลูกขุนฝรั่งเศส", วารสารอัยการ ปีที่ 14 ฉบับที่ 163 (กันยายน 2534), หน้า 211.

¹¹² ประทีป ทองสีมา, "ระบบลูกขุนในประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 121.

พิพากษาคดีในปัญหาข้อเท็จจริงถือว่าเป็นอันยุติ คู่ความจะอุทธรณ์ไม่ได้ เพราะถือได้ว่ามีการ
กลั่นกรองคดีอย่างดีแล้ว

ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา การพิจารณาพิพากษาคดีอาญา จะมีบทบัญญัติของรัฐ
ธรรมนูญตาม the six amendment ได้รับเอาสิทธิของจำเลยในคดีอาญา ที่จะได้รับการพิจารณา
โดยลูกขุน (jury) หากคดีนั้นจำเลยถูกลงโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือนขึ้นไป* การพิจารณา
โดยลูกขุน (jury trial) เป็นมรดกของกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งจะเชิญลูกขุนซึ่งเป็น
บุคคลธรรมดาสามัญให้มานั่งฟังการสืบพยานและมีหน้าที่วินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริง การพิจารณา
จะมีองค์คณะเป็นผู้พิพากษา 1 คน และลูกขุน 12 คน โดยเมื่อมีการพิจารณาและทำการจนเสร็จ
สิ้นการสืบพยานหลักฐานและมีการแถลงการปิดคดีแล้ว ผู้พิพากษาจะทำการสรุปคดีโดยสรุปข้อ
เท็จจริงในคดี ตลอดจนอธิบายปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับคดีให้ลูกขุนฟัง เมื่อลูกขุนได้
ฟังข้อสรุปคดีของผู้พิพากษาลูกขุนจะต้องประชุมชี้ขาด ลูกขุนจะต้องออกจากห้องพิจารณาของศาล
ไปสู่ห้องประชุมของลูกขุน โดยเฉพาะซึ่งอยู่ภายในศาลนั่นเอง เพื่อปรึกษาหารือระหว่างกันโดย
ลำพังว่าจะตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงในคดีนั้นอย่างไร ลูกขุนจะให้คำอภิปรายต่างๆในคดีนั้นอย่างไร
ก็จะไม่มีผู้ใดซักถามได้แม้แต่ผู้พิพากษาที่พิจารณคดีในคดีนั้นก็ไม้อาจสอบถามหรือเข้าไปก้าวล่วงได้
ในการเข้าประชุมปรึกษากันนั้นลูกขุนคนใดคนหนึ่งจะออกจากศาลไปโดยไม่ได้รับอนุญาตไม่ได้ จะ
ติดต่อกับผู้ใดก็ไม่ได้จนกว่าจะชี้ขาดคดีเสร็จสิ้นไป¹¹³ ลูกขุนใช้เวลาอย่างเต็มที่ส่วนใหญ่ไม่มี
กฎหมายกำหนด และในบางครั้งประมาณ 10-15 นาที ก็แล้วเสร็จ คดีส่วนใหญ่จะตกราว ๆ
ครึ่งชั่วโมง บางคดีส่วนน้อยเป็น 10 ชั่วโมงหรือเป็นวัน ลูกขุนต้องประชุมกันจนกว่าจะได้มติเป็น
ที่พอใจของคณะลูกขุนทั้งหมด ในตอนแรกลูกขุนอาจจะเห็นแตกต่างกัน แต่ลูกขุนก็มีสิทธิพูดจา
โน้มน้าวให้ลูกขุนอื่นเห็นด้วยตามความเห็นของตน จนแน่ใจว่าเป็นยุติแล้วจึงสิ้นสุดการพิจารณาใน
ศาลของรัฐบาลกลางจะลงโทษจำเลยได้ต่อเมื่อลูกขุนมีมติเป็นเอกฉันท์ ซึ่งหมายความว่า หากมี
ลูกขุนคนใดเห็นว่าจำเลยไม่ผิดคดีนั้นก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ ถึงแม้ลูกขุนอีก 11 คน จะเห็นว่าผิด

* หมายความว่า คดีอาญาใดที่มีการพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือน แล้ว
ปรากฏว่าคดีนั้นไม่ได้มีการพิจารณาโดยลูกขุนก็จะทำให้การพิจารณานั้นไม่ชอบ มิใช่เป็นการ
พิจารณาที่มีอัตราโทษตามกฎหมายดังเช่นกฎหมายไทย

¹¹³ ประทีป ทองลิมา, "ระบบลูกขุนในประเทศไทย", หน้า 31.

ก็ตาม แต่ในศาลมลรัฐ คณะเสียงที่ต้องการในการวินิจฉัยว่า จำเลยมีความผิดแตกต่างไป เช่น 11 ต่อ 1 เสียง หรือ 10 ต่อ 2 เสียง หรือ 9 ต่อ 3 เสียง เป็นต้น แต่ถ้าศาลมลรัฐใดใช้ระบบลูกขุน 6 คน คณะเสียงที่จะลงความเห็นว่างจำเลยมีความผิดต้องเป็นเอกฉันท์¹¹⁴

เมื่อพิจารณาคดีเสร็จสิ้นแล้ว บุคคลหนึ่งที่คณะลูกขุนเลือกขึ้นเป็นหัวหน้า (foreman) ก็จะเป็นผู้แจ้งให้แก่ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นทราบ ผู้พิพากษาจะนั่งพิจารณาและเรียกให้จำเลยขึ้นฟังคำวินิจฉัยของลูกขุน ผู้พิพากษาดำเนินการถามลูกขุนว่าพิจารณาได้ข้อยุติหรือยัง ประธานลูกขุนตอบว่าได้ข้อยุติแล้ว ผู้พิพากษาถามต่อว่าได้ข้อยุติอย่างไร ประธานลูกขุนจะตอบว่างจำเลยมีความผิดหรือไม่มีความผิดตามข้อกล่าวหาที่ถูกต้อง ถ้าชี้ขาดว่างจำเลยไม่ผิด (not guilty) ก็ต้องปล่อยตัวพ้นข้อหาไป คดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาด โจทก์อุทธรณ์ไม่ได้ ถ้าลูกขุนชี้ขาดว่างจำเลยมีความผิด (guilty) ก็เป็นอันเสร็จหน้าที่ของคณะลูกขุน ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ตัดสินระวางโทษ (sentence) ว่างจำเลยมีความผิดกฎหมายใด และลงโทษตามความหนักเบาแห่งความผิด¹¹⁵ หรือจะเลื่อนการพิจารณาลงโทษไปก่อนก็ได้ โดยอาจฟังรายงานของพนักงานคุมประพฤติก่อน*

คำวินิจฉัยของลูกขุนเป็นวินิจฉัย ในผลของคดีและไม่ต้องแสดงผลถึงอชากจะแสดงก็ทำไม่ได้ และสิ่งที่ลูกขุนอภิปรายกันด้วยเหตุผลต่าง ๆ เป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะไปซักถามข้อมูลในเรื่องนี้ไม่ได้¹¹⁶ เช่น จะไปซักถามลูกขุนคนใดคนหนึ่งว่า ลูกขุนอีกคนหนึ่งมีความเห็นอย่างไร เช่นนี้กระทำไม่ได้ เหตุผลจึงไม่ได้บันทึกไว้อยู่แต่ในความทรงจำของลูกขุนแต่ละคน และเลื่อนหายไประยะหนึ่ง จะมีแต่คำชี้ขาดเท่านั้น (verdict)¹¹⁷

¹¹⁴ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน", หน้า 109.

¹¹⁵ ประทีป ทองสิมา, "ระบบลูกขุนในประเทศไทย", หน้า 31.

* ตาม Federal Rules of Criminal Procedure, Rule 326 ก่อนที่ผู้พิพากษาจะกำหนดโทษจะต้องให้โอกาสจำเลย หรือทนายจำเลยแถลงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขอให้ศาลใช้ดุลยพินิจเมตตาปราณี โดยลงโทษสถานเบาแก่จำเลย แต่ถ้าศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะประวัติก็ไม่จำเป็นต้องให้โอกาสจำเลยแถลงในเรื่องนี้

¹¹⁶ ดู Federal Rule of Evidence, Rule 606.

¹¹⁷ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน", หน้า 110.

คำวินิจฉัยของลูกขุนถือเป็นความลับ แต่ก็มีกรณีที่ยังบังคับให้ลูกขุนเปิดเผยข้อมูล ที่ได้
อภิปรายกันได้ หากการดำเนินคดีนั้นเป็นการขัดต่อหน้าที่มีชอบของลูกขุน เช่นการพิจารณาไม่ชอบ
มือคดีมีการรับสินบนหรืออ้างความ เป็นพิวขาว พิวดำ เป็นเหตุผล

คำวินิจฉัยของลูกขุน ถือว่าเป็นที่สิ้นสุด คู่ความไม่มีสิทธิอุทธรณ์ เพราะถือว่าเป็นการ
วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง คู่ความอาจอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายได้ เช่นการอนุญาตให้รับฟังพยานหลัก
ฐานหรือการตัดพยานหลักฐานไปโดยมิชอบ หรือสั่งข้อกฎหมายไม่ชอบ ซึ่งคำสั่งศาลเรื่องดังกล่าว
เป็นปัญหาข้อกฎหมายอันอาจอุทธรณ์ต่อศาลสูงต่อไปได้¹¹⁸

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110